

Univerzita Pardubice

Fakulta zdravotnických studií

Sexuální obtěžování na vysoké škole

Jitka Hanzlíčková

Bakalářská práce

2013

Univerzita Pardubice
Fakulta zdravotnických studií
Akademický rok: 2012/2013

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Jitka Hanzlíčková**
Osobní číslo: **Z10009**
Studijní program: **B5341 Ošetrovatelství**
Studijní obor: **Všeobecná sestra**
Název tématu: **Sexuální obtěžování na vysoké škole**
Zadávající katedra: **Katedra ošetrovatelství**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Sběr informací a studium literatury.
2. Stanovení cílů práce.
3. Stanovení výzkumných otázek.
4. Konzultace vybrané metodiky výzkumu s vedoucím práce.
5. Realizace výzkumu.
6. Analýza a interpretace získaných výsledků.
7. Zhodnocení výsledků práce.

Rozsah grafických prací: dle doporučení vedoucího
Rozsah pracovní zprávy: 35 stran
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická
Seznam odborné literatury:

1. KOLÁŘOVÁ, K.; PAVLÍK, P.; SMETÁČKOVÁ, I. Co je sexuální obtěžování a jak se mu bránit: Příručka pro studující vysokých škol. 1. vyd. Praha: Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze, 2009. ISBN 978-80-87398-03-6.
2. KOVÁŘ, P. Sexuální agrese: Znásilnění z pohledu medicíny a práva. Praha: Maxdorf, 2008. ISBN 978-80-7345-161-5.
3. KŘÍŽKOVÁ, A.; MAŘÍKOVÁ, H.; UHDE, Z. Sexualizovaná realita pracovních vztahů: Analýza sexuálního obtěžování v České republice. 1. vyd. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2006. ISBN 80-7330-090-7.
4. SMETÁČKOVÁ, I.; PAVLÍK, P.; KOLÁŘOVÁ, K. Sexuální obtěžování na vysokých školách: proč vzniká, co lze proti němu dělat: Příručka pro vedení vysokých škol a vyučující. 1. vyd. Praha: Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze, 2009. ISBN 978-80-87398-02-9.
5. VOHLÍDALOVÁ, M.; ŠALDOVÁ, K.; TUPÁ B. Sexuální obtěžování ve vysokoškolském prostředí: analýza, souvislosti, řešení. 1. vyd. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2010. ISBN 978-80-7330-184-2.

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Eva Hlaváčková, Ph.D.
Katedra klinických oborů

Datum zadání bakalářské práce: 1. října 2012
Termín odevzdání bakalářské práce: 15. července 2013

prof. MUDr. Arnošt Pellant, DrSc.
děkan

L.S.

Mgr. Martina Jedlinská
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 6. března 2013

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 10. 8. 2013

Jitka Hanzlíčková

PODĚKOVÁNÍ

Chtěla bych poděkovat vedoucí své práce paní Mgr. Evě Hlaváčkové, PhD. za trpělivé a odborné vedení, bez kterého bych se neobešla.

Ráda bych poděkovala svým respondentům za trpělivost a cenné rady, které mi poskytli během výzkumného šetření.

A obrovské díky patří také mé rodině a blízkým, kteří mě podporovali a byli mi oporou.

ANOTACE

Práce se zabývá sexuálním obtěžováním na vysoké škole. Zaměřuje se na problematiku definice sexuálního obtěžování, jak toto chování rozpoznat, jaké existují dopady tohoto obtěžování a jak se může škola či student bránit.

Praktická část mapuje výskyt sexuálního obtěžování na vybrané vysoké škole a poznatky z tohoto výzkumu hodnotí s poznatky výzkumu Karlovy Univerzity v letech 2008 – 2009.

KLÍČOVÁ SLOVA

sexuální obtěžování, genderově motivované obtěžování, aspekt moci, prevence

TITLE

Sexual harassment at university

ANNOTATION

This work deals with sexual harassment at university. The analysis focuses on the definition of sexual harassment, how to recognize this behaviour, what the impacts are and how the school or student can prevent it.

The practical part describes the incidence of sexual harassment at selected universities and findings compared to similar research and findings from the Charles University in the years 2008 – 2009.

KEYWORDS

sexual harassment, gender – based harassment, the aspect of power, prevention

Obsah

ÚVOD.....	10
CÍLE.....	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 Sexuální chování.....	11
2 Sexuální obtěžování.....	12
2.1 Definice	12
2.2 Sexuální a genderově motivované obtěžování ve vzdělávání.....	12
2.3 Jak rozpoznat sexuální obtěžování.....	14
2.4 Dopady sexuálního obtěžování	15
2.5 Kdy hrozí vznik sexuálního obtěžování ve vysokoškolském prostředí	15
3 Prevence sexuálního obtěžování.....	16
3.1 Oficiální dokument.....	16
3.1.1 Postupy při podávání stížností	17
3.2 Školení vysokoškolského personálu	18
4 Neinformovanost studentů jako zásadní problém.....	19
5 Jak se mohou studenti bránit.....	20
5.1 Neformální mechanismus řešení	20
5.1.1 Dopis obtěžující osobě.....	20
5.1.2 Osobní konfrontace.....	21
5.2 Formální mechanismy řešení	21
5.2.1 Podání stížnosti	21
5.2.2 Objasnění stížnosti před komisí.....	22
5.3 Objasňování a řešení sexuálního obtěžování	22
6 Výskyt sexuálního obtěžování.....	25
6.1 Situace v zahraničí	25
6.2 Situace v České republice	25

II PRAKTICKÁ ČÁST.....	27
Cíle a výzkumné otázky.....	27
7 Metodika výzkumu	28
8 Analýza výsledků.....	29
9 Diskuze	52
ZÁVĚR	55
POUŽITÁ LITERATURA.....	56
SEZNAM PŘÍLOH.....	58

SEZNAM ILUSTRACÍ A TABULEK

Obrázek 1 Graf zastoupení pohlaví ve vzorku respondentů	29
Obrázek 2 Graf zastoupení věkových kategorií.....	29
Obrázek 3 Graf zastoupení studijních oborů	30
Obrázek 4 Graf vztahy mezi studenty a vyučujícími.....	31
Obrázek 5 Graf domněnky studentů o výskytu sexuálního obtěžování ze stran vyučujících na škole	32
Obrázek 6 Graf definice sexuálního obtěžování podle studentů	33
Obrázek 7 Graf sexuální obtěžování ze stran spolužáků nebo vyučujících.....	34
Obrázek 8 Graf chování, které studenti považují za sexuální obtěžování.....	36
Obrázek 9 Graf zvýhodnění a znevýhodnění studentů kvůli pohlaví.....	37
Obrázek 10 Graf vyprávění erotických vtipů a zesměšňujících poznámek o mužích či ženách	38
Obrázek 11 Graf okukování, komentování vzhledu nebo poznámky ohledně studenta.....	39
Obrázek 12 Graf rozhovor o sexuálních či intimních záležitostech	40
Obrázek 13 Graf pozvání na konzultaci mimo školní prostředí a pozvání na soukromou schůzku	41
Obrázek 14 Graf pokus o navázání intimního vztahu a naznačení výhod či trestů při návrhu o intimní sblížení	42
Obrázek 15 Graf nabídky výhod nebo trestu při sexuálním sblížení.....	44
Obrázek 16 Graf fyzický kontakt, který definujeme jako sexuálně obtěžující.....	45
Obrázek 17 Graf reakce studentů při sexuálním obtěžování	46
Obrázek 18 Graf sexuální obtěžování ze strany studentů.....	47
Obrázek 19 Graf existence obecných pravidel ohledně sexuálního obtěžování.....	48
Obrázek 20 Graf uvítání pravidel vůči sexuálnímu obtěžování	48
Obrázek 21 Graf představa kontaktní osoby pro sexuálně obtěžované studenty	49
Obrázek 22 Graf představa kontaktních osob pro sexuálně obtěžované studenty.....	49
Obrázek 23 Graf diskuze mezi studenty a s vyučujícími ohledně sexuálního obtěžování	50
Obrázek 24 Graf spokojenost studentů se studiem na dané fakultě	51
Tabulka 1 Řešení sexuálně obtěžovaných studentů	35
Tabulka 2 Běžné chování při ústním zkoušení	43

ÚVOD

Téma mé bakalářské práce „Sexuální obtěžování na vysoké škole“ jsem si vybrala, protože mě velmi zaujalo a na rozdíl od zahraničí v České republice až donedávna chyběly jakékoliv výzkumy na toto téma. Dala jsem si tedy za cíl prozkoumat tento obsáhlý problém a zaměřila jsem se na vysokoškolské prostředí, protože je mi blízké.

Pojem sexuální obtěžování není úzce spojen pouze se sexualitou, ale naopak zahrnuje širokou škálu chování, kdy hlavním projevem je uplatnění moci. Sexuální obtěžování jako název je i dost zavádějící, protože poukazuje pouze na sexuální stránku věci, přestože obsahuje širší pojetí problému, proto je vhodné o tomto jevu mluvit jako o sexuálním a genderově motivovaném obtěžování. Definice není odborníky jednoznačně stanovená, přičemž se vytvořily dva základní směry, které se do značné míry prolínají.

Sexuální obtěžování je v posledních letech dost diskutované. Můžeme říct, že se společnost rozdělila na dva tábory, kdy jeden považuje toto téma za zbytečně zveličované a zkreslené a druhý považuje tento jev za nebezpečný a nutný k dalšímu řešení.

CÍLE

1. Vytvořit teoretický přehled o sexuálním obtěžování na vysoké škole.
2. Zhodnotit míru a charakter sexuálního obtěžování na vysoké škole.
3. Porovnat s výzkumem sexuálního obtěžování, které prováděla Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze v letech 2008 – 2009.

I TEORETICKÁ ČÁST

1 Sexuální chování

Sexuální chování lidí je výsledkem evoluce. V dnešním chápání sexuality je uplatňováno pojetí sexuálního pudu, to znamená, že sex je potřeba jako potrava nebo spánek, aktivuje se vnitřním nedostatkem a splněním potřeby dojde k uspokojení.

Realita je ovšem mnohem komplikovanější. Sexuální chování je do značné míry pudová záležitost, ale nelze ji pouze takto zjednodušit. Zahrnuje totiž celou škálu aktivit, jako signalizace zájmu subjektu a navození zájmu objektu. Základním předpokladem k úspěchu je sexuální atraktivita, která je dána přítomností druhotných pohlavních znaků. Dále je to behaviorální složka.

V lidské sexuální motivaci je důležité vyčlenit základní komponenty:

- Sexuální identifikace (sexuální role).
- Sexuální orientace.
- Sexuální emoce (vzrušení, orgasmus, zamilovanost).
- Sexuální chování.

Lidská sexualita má párový charakter, kdy jde o výběr toho nejvhodnějšího partnera a navázání sexuálního chování. V západním světě jsme kulturně a sociálně motivováni žít v monogamii a má to i praktické využití. Naopak východní kultura preferuje polygamii, neboli rodinné soužití muže či ženy s více partnery. Rozlišujeme polygynii – soužití muže s více ženami, které se vyskytuje například v islámském náboženství a polyandrii – soužití ženy s více muži.

V sexuálním chování mužů a žen existují značné rozdíly. V přírodě platí, že pohlaví, které je více rodičovsky založeno, bývá vybíravější ohledně sexuálního partnera. Reprodukční strategie žen a mužů tedy musí být rozdílná už z biologických důvodů.

Žena svou reprodukční výkonností významně nezvýší počet svých potomků větším počtem partnerů, naopak muž je toho schopen. Z toho plyne biologická příčina vyšší sexuální promiskuity a větší zájem o neosobní sex u mužů.

Neosobní sex se tak stává vyhledávaným chováním. Může být zprostředkován koupí, násilím nebo podvodem. Je rozdíl, zda se tak děje mezi dvěma rovnocennými partnery, nebo jde o asymetrický vztah, který v kombinaci s dalšími faktory můžeme pokládat za sexuální obtěžování, v anglickém překladu sexual harassment. (Zvěřina, Malina, 2002, s. 17 – 25, Weiss, 2002, s. 19 – 31, Giddens, 1999, s. 111 - 114)

2 Sexuální obtěžování

2.1 Definice

Západoevropské a americké sociální vědy začaly věnovat pozornost sexuálnímu obtěžování už v 70. letech 20. století. Během této doby vznikalo nespočet definic, které chtěly co nejdříve vystihnout tak obtížné téma. Pokud bychom se na ně více zaměřili, můžeme je obecně rozdělit do dvou skupin. Jednou je definování pomocí objektivních parametrů, které jsou známy předem, a můžeme je vypořádat zvenku. Druhá skupina definic se zaměřila na subjektivní hodnocení obtěžované osoby.

Obě skupiny definic mají patrná omezení. Objektivní definice naráží na to, že pohled zúčastněných osob na obtěžování nelze úplně vyloučit, a tím ztrácí svou objektivitu. Naproti tomu, subjektivní definice upouštějí od přísného individualního pojetí a přijímají další kritéria. Z toho vyplývá, že obě skupiny definic se k sobě přibližují a prolínají se.

Vhodné je také zmínit úskali pojmu sexuální obtěžování. Zatímco v anglickém jazyce je tento termín širší, protože pojímá nejen sexualitu, ale i pohlavní / genderovou příslušnost, v našem jazyce toto neplatí. Odkazuje se především k sexuálním aktivitám, proto odborníci doporučují zavést komplexnější termín, sexuální a genderově motivované obtěžování. (Smetáčková, Pavlík, 2011b, s. 361 - 366)

Jak už jsem naznačila samotná definice sexuálního a genderově motivovaného obtěžování je problematická. Já osobně jsem si zvolila definici, která pro mne byla dobře srozumitelná, se kterou jsem se nejvíce ztotožnila, a se kterou dále pracuji ve své práci.

Sexuální obtěžování má mnoho různých podob od verbálního útoku až po závažnější formy, jakými mohou být vydírání nebo fyzické napadení. Podle Vohlídalové (2010) ho lze definovat jako nevhodné, nevídané a urážlivé chování, které je většinou zneužitím nerovného mocenského postavení daného genderovou nebo formální strukturou určitého prostředí.

2.2 Sexuální a genderově motivované obtěžování ve vzdělávání

Problematika sexuálního obtěžování ve vzdělání má určitá specifika. Základním rysem je nerovnováha moci mezi vyučujícím a studentem, která dává vyučujícím neomezenou možnost ovlivnit život studujících. Dalším specifikem je věkový rozdíl mezi studujícími a vyučujícími. K nízkému věku studentů patří jistá naivita a také přirozený respekt vůči pedagogům. K chybnému vyložení chování vyučujících přispívá skutečnost, že sexuální obtěžování je problém, který je zlehčován a o kterém se veřejně nediskutuje. (Vohlídalová et al., 2010,

s. 24 - 26, Křížková, Uhde, 2005, s. 31 - 32)

Pokud chtějí školy úspěšně řešit sexuální obtěžování, musí vycházet z jasné definice. Ta je podmínkou pro ujasnění, které chování je problematické, a pojmenování zkušeností. (Smetáčková et al., 2009, s. 10 - 13, Křížková, Uhde, 2005, s. 31 - 32)

V České republice existuje právní definice, která je součástí antidiskriminačního zákona č. 198/2009 Sb. (zákon o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů). Ten definuje obtěžování jako chování, které má sexuální povahu a jehož záměrem nebo důsledkem je snížení důstojnosti osoby a vytvoření zastrašujícího, nepřátelského, ponižujícího, pokořujícího nebo urážlivého prostředí, nebo které může být oprávněně vnímáno jako podmínka pro rozhodnutí ovlivňující výkon práv a povinností vyplývajících z právních vztahů (§ 4 odstavec 1 a 2).

Právní definice naznačuje, že můžeme rozlišit dva základní typy sexuálního obtěžování:

- sexuální nátlak a vydírání spojené s tresty nebo výhodami
- vytváření nepřátelského prostředí (Smetáčková et al., 2009, s. 10 - 12, Smetáčková, Pavlík, 2011b, s. 364 - 372)

Sexuální nátlak a vydírání

Jedná se o situace, kdy vyučující fyzicky nebo verbálně vyjadřuje zájem o konkrétního studenta a nabízí studijní výhody za sexuální kontakt, nebo hrozí trestem v případě, že studující odmítne. (Kolářová et al., 2009, s. 10 - 17)

Pozvánky na soukromé schůzky mimo školu, pokusy o polibek nebo žádosti o fotografie jsou některými z nástrojů, jak vyučující lákají ke sblížení s pomocí svého mocenského postavení. (Vohlídalová et al., 2010, s. 24 - 26)

Nepřátelské prostředí

Další typ sexuálního obtěžování je komplikovanější, protože zahrnuje širokou škálu projevů různé závažnosti a podoby.

Nepříjemnou sexuální pozornost charakterizujeme jako chování, které mění vztah mezi studujícími a vyučujícími ve vztah sexualizovaný a studenta staví do role objektu sexuálního zájmu. Tím, že například vyučující komentují jejich vzhled, nepatřičně si je prohlíží, ptají se jich na intimní a soukromé věci, dvoří se jim, nebo se jich dotýkají a to i přesto, pokud toto chování nevyvolává nepříjemné pocity. Protože vyučující ze své mocenské pozice (nevědomě nebo vědomě) překračuje profesionální hranice a převádí vztah student – učitel do sexualizované roviny. (Kolářová et al., 2009, s. 24 – 26, Šebestová, 2005, s. 15 - 18)

Genderově motivované obtěžování je založené na představě, že člověka lze dělit na dvě

odlišné skupiny – ženy a muže. Uplatňuje také stereotypní představy o tom, jací muži a ženy jsou, respektive jací by měli být. Jedná se také o situace, kdy dochází ke zneužití společensky ustavené hierarchie a z ní vyplývající nadřazenosti mužů nad ženami, případně heterosexuálně orientovaných lidí nad osoby s homosexuální orientací. Negativním důsledkem je, že se mohou osoby genderově obtěžované, cítit v prostředí nevítní. Vyučující na ně aplikují zevšeobecněné soudy, které jsou většinou urážlivé a zesměšňující, a nepřihlíží na jejich individualitu. (Smetáčková et al., 2009, s. 11 - 12, Křížková et al., 2006, s. 11 - 19)

2.3 Jak rozpoznat sexuální obtěžování

Sexuální a genderově motivované obtěžování je souhrnný problém, který jsem se pokusila co nejlépe popsat. K jeho rozpoznání nám může pomoci, že obsahuje následující společné charakteristiky:

- nevyvážený vztah mezi obtěžujícím a obtěžovanou osobou
- zneužití moci za účelem výhod vybočujících z běžného pedagogického vztahu
- překračování profesionálních hranic mezi vyučujícím a studujícím
- použití genderových stereotypů
- mohou se objevit nepříjemné pocity u obtěžovaných osob (Smetáčková, Pavlík, 2011a, s. 11 - 14 Vohlídalová et al., 2010, s. 50 - 69)

Aktéři sexuálně a genderově motivovaného obtěžování

Ze zahraničních výzkumů vyplývá, že k obtěžování dochází většinou ze strany učitele – muže k studentce – ženě. Nicméně oběťmi se stávají i muži asi ve 2 %. (Vohlídalová, 2009, s. 66 – 68, Vohlídalová et al., 2010, s. 50 - 69)

Jedním z důvodů je společensky přijímaná představa o mužích a ženách a jejich vztahu k sexualitě. V euroamerické kultuře se předpokládá, že muž má být dominantní a iniciovat intimní vztah, naopak žena má být submisivní. Vyvolává to představu, kdy úsilí muže o navázání sexuálního vztahu se ženou je normální, dokonce vítané či pozitivní. Tato domněnka se přesouvá z osobní oblasti do pracovního nebo vzdělávacího prostředí. Logickým výsledkem je, že dochází k zlehčování nebo přehlížení takového chování. (Kolářová et al., 2009, s. 13 – 15, Kovář, 2008, s. 15 – 39, Weiss, 2002, s. 19 - 30)

Nejvíce jsou ohrožené ženy z malých skupin a studující obory, ve kterých tradičně převyšují muži. Kromě toho se také zdají být více náchylné doktorandky, které pracují se svými vyučujícími v těsnějším kontaktu. (Vohlídalová et al., 2010, s. 27 - 32)

Pokud jde o vyučující nelze definovat jejich typický profil. Pocházejí z různých sociálních i

rodinných prostředí, věkových skupin i kariérních stupňů. Společným znakem obtěžovatele je popírání svého chování jako sexuální obtěžování a podstatný rozdíl moci mezi ním a studenty. (Vohlídalová, 2009, s. 66 - 68)

2.4 Dopady sexuálního obtěžování

Sexuální a genderově motivované obtěžování má destruktivní dopad nejen na studenta, který byl v přímém kontaktu s obtěžujícím chováním, ale také na studentský kolektiv a organizaci, ve které k tomu docházelo. Negativní dopady na individuální úrovni jsou velice pestré. Mohou začít velice nenápadně bolestmi hlavy, poruchami spánku, neschopností se soustředit, pocity úzkostí a viny, ale mohou se dále nebezpečně vyvinout v depresi, izolaci až v posttraumatickou stresovou poruchu. Výsledkem může být zhoršená docházka, slabé studijní výsledky nebo dokonce změna či zanechání studia. (Zábrodská, Květon, 2012, s. 642 - 650)

Ani svědci těchto událostí nezůstávají bez následků. Studenti většinou ztrácejí důvěru k vyučujícímu a odmítají jeho výuku. Mají pocity osobního selhání z důvodu neschopnosti situaci řešit. Celkově může dojít ke zhoršení sociálního klimatu ve skupině. (Smetáčková et al., 2009, s. 15)

2.5 Kdy hrozí vznik sexuálního obtěžování ve vysokoškolském prostředí

Sexuální obtěžování bylo odborníky definováno jako překročení hranice profesionálního vztahu vyučující – studující. Učitelé a studenti se tak dostávají do situací, kdy se přetváří formální vztah učitele a studenta. Jejich vztah se mění na intimní, čímž se mění pravidla jejich vzájemného chování. I když jsou studenti dospělí lidé, zodpovědnost za udržení profesionálního vztahu je na straně školy a učitelých.

Existují situace, které napomáhají k přetvoření vztahu mezi vyučujícími a studenty a tím zvyšují riziko vzniku sexuálního obtěžování. Jedná se o setkávání se mimo prostředí školy, proměna formálních vztahů v neformální, například tykání.

I když se může zdát, že uvolnění vztahů je příjemné, v jiných situacích může být neformální vztah nepříjemný pro studenty i vyučující. Pro studenta může být obtížné, pokud se učitel chová přísně při zkoušení, i když mu před týdnem nabídl tykání a on tedy očekával příjemnější chování. I pro učitele může být těžší udržet si profesionální odstup od studentů, se kterými chodí do hospody a tyká si.

Hranice mezi vyučujícími a studujícími neznamená odcizený přístup, ale je na vyučujících, aby uvážili, co je vhodné téma k diskuzi a co už ne. (Kolářová et al., 2009, s. 17 – 18, Křížková et al., 2006, s. 21 – 30, Smetáčková et al., 2009, s. 23 - 25)

3 Prevence sexuálního obtěžování

K úspěšnému řešení sexuálního obtěžování odborníci doporučují vytvořit komplexní síť procedur a opatření, které se konkrétně prolínají do oficiálních dokumentů a metodik, ale také proškolení pracovníků akademické obce. Je nutné studenty informovat o jejich právech a povinnostech a je důležité vytvářet odpovídající zázemí, kde může politika fungovat v praxi. Hlavním cílem tedy není jenom vytvořit oficiální dokumenty, ale přenést teorii do praxe. (Vohlídalová et al., 2010, s. 79 – 84, Křížková et al., 2006, s. 44 – 65, Šaldová et al., 2009, s. 45 - 55)

Prevence znamená hlavní a nejúčinnější fázi boje proti sexuálnímu obtěžování. Mezi opatření spadá vytváření profesionálních vztahů mezi vyučujícími a studujícími, navozování pozitivního sociálního klimatu a specifické podoby prevence, které se konkrétně zajímají o sexuální obtěžování. Mezi ně patří:

- jasné zamítnutí sexuálního a genderově motivovaného obtěžování a prohlášení snahy o jeho zamezení
- vytvoření základního dokumentu, který obsahuje definici sexuálního a genderově motivovaného obtěžování, popis netolerovaného chování, postup při řešení sexuálního obtěžování a vytýčení možných trestů
- realizace pravidelného školení pro celou akademickou obec, které má za úkol seznámení s problematikou sexuálního a genderově motivovaného obtěžování a jejího řešení
- stanovení možnosti řešení pro osoby, které se setkaly nebo byli svědky sexuálního a genderově motivovaného obtěžování (Smetáčková et al., 2009, s. 26 – 27, Šebestová, 2005, s. 15 - 17)

Nejdůležitější částí boje proti sexuálnímu a genderově motivovanému obtěžování je postoj vedení školy vůči tomuto problému. Nejlepším projevem tohoto postoje je vytvoření oficiálního dokumentu, podle něhož se může v konkrétních situacích postupovat. (Smetáčková et al., 2009, s. 26 – 27, Křížková et al., 2006, s. 45 – 55, Šaldová et al., 2009, s. 45 - 55)

3.1 Oficiální dokument

Dokument by měl být dostatečně podrobný a srozumitelný, na jehož základě je jasné, jaké chování škola odmítá a jak by postupovala při střetu s ním. Musí být dostatečně závazný a veřejný celé akademické obci. Dokument by měl obsahovat tyto části:

Formulace pojmu sexuální obtěžování

Vedení školy by mělo vymezit pojem sexuální a genderově motivované obtěžování a přesně jej definovat, aby bylo všem srozumitelné, jaké chování není a je přípustné.

Popis rizikového a nepřijatelného chování

Vedle obecné definice sexuálního obtěžování je vhodné zařadit i popis možných projevů sexuálního obtěžování, širokou škálu situací a aktérů. Je vhodné rozdělit chování na zcela netolerované a na potenciálně nebezpečné, které zvyšuje pravděpodobnost vzniku sexuálního obtěžování. Předpokladem je, že při nízké osvětě o této problematice dochází často k obtěžování neúmyslně, bez záměru ublížit. (Smetáčková et al., 2009, s. 26 – 34, Šebestová, 2005, s. 15 – 17, Křížková, Uhde, 2005, s. 31 - 32)

3.1.1 Postupy při podávání stížností

Dokument by měl určit zásady pro oznámení podezření na sexuální obtěžování. Měla by být určena kontaktní osoba, která se bude zabývat těmito stížnostmi. Je důležité vytyčit její pravomoci a povinnosti, jako například zachování anonymity a diskrétnosti. Kontaktních osob by mělo být víc, aby se předešlo osobnímu zaujetí. Zásadní je zajistit, že každá stížnost bude vyřízena důvěrně, vážně a standardně, a že podání stížnosti neznamena pro osobu či svědky, kteří stížnost podali, žádné sankce.

Průběh při řešení případů

Dokument by měl stanovit popis průběhu objasňování a vyhodnocování případů sexuálního obtěžování. Měli by být určeni členové komise nebo alespoň rámcové pozice, dále také časové lhůty pro jednotlivé kroky. Komise by nakonec měla vydat prohlášení, zda k obtěžování došlo a v jaké míře.

Návrh sankcí

Součástí dokumentu by mělo být vytyčení postihů, které hrozí aktérům sexuálního obtěžování. Zároveň by se zde měly objevit sankce v případě, že dojde k záměrnému falešnému obvinění.

Dokument by měl být dobře formulovaný, ale také bez výjimek uplatňovaný. Je nutné, aby byl pravidelně aktualizován.

Na českých školách dosud takový dokument chybí. Bez něho se ale nedá účinně bojovat proti sexuálnímu a genderově motivovanému obtěžování. Je tedy vhodné, aby se tento dokument začal objevovat na školách a tím dokazoval odmítavý postoj školy vůči tomuto chování. (Smetáčková et al., 2009, s. 26 – 34, Šaldová et al., 2009, s. 47 - 54)

3.2 Školení vysokoškolského personálu

Edukace má v rámci prevence klíčovou úlohu systematického vzdělávání a umožní rozpoznat nevhodné chování, definovat je, uvědomit si jeho dopady a bránit se mu. Má za cíl, aby zúčastnění zastávali k sexuálnímu obtěžování odmítavý postoj. Školením by měla projít celá akademická obec a mělo by být specificky zaměřeno na každou skupinu. (Smetáčková et al., 2009, s. 26 - 34)

4 Neinformovanost studentů jako zásadní problém

Vytvářet vhodné vysokoškolské prostředí a bojovat proti sexuálnímu a genderově motivovanému obtěžování se nemůže obejít bez zapojení studentů. Jejich názory a postoje jsou věcné a důležité a škola by je neměla opomíjet. Tím si totiž získává jejich důvěru a dává jim najevo, že jejich problémy vnímá vážně. (Vohlídalová et al., 2010, s. 69 – 74, Smetáčková, Pavlík, 2011a, s. 12 - 15)

Nedostatek informací o sexuálním obtěžování

Z výzkumu Vohlídalové a kol. (2010) vyplynulo, že studenti nejsou dostatečně informováni o problematice sexuálního a genderově motivovaného obtěžování na vysoké škole. Škola jim tím dává najevo, že problém nevnímá jako aktuální a závažný, proto není důležité o něm diskutovat. Tato skutečnost ústí v nedůvěru a nerozhodnost studentů vůči vedení školy. Ze zahraničních výzkumů totiž vyplývá, že situace, kdy se studující svěří se svou zkušeností někomu z vedení školy, je ovlivněna tím, zda škola dává jasně najevo, že netoleruje žádné formy sexuálního a genderově motivovaného obtěžování. (Vohlídalová et al., 2010, s. 69 – 74, Šaldová et al., 2009, s. 40 - 45)

Nedůvěra studujících vůči pedagogům

Nedůvěra vůči vedení školy a zaměstnanců školy bývá silným motivem, který brání studentům v podání stížnosti na sexuální obtěžování. Mají většinou obavy z toho, že vyučující se navzájem kryjí, škola problém bagatelizuje a vedení školy stojí většinou za svými vyučujícími než studenty. Udělat tedy krok a podat stížnost na vyučující vyvolává v studentech pocity nejistoty a obav z nepříjemných důsledků, které mohou negativně ovlivnit jejich další studium. (Šaldová et al., 2009, s. 40 - 45)

Hledání podpory a pochopení

Sexuální obtěžování zanechává v obětech trauma, pociťují strach, silné pocity viny a bezmoci, což má za následek dlouhodobý stres. Hovořit s někým o tak osobních a citlivých zážitcích může být pro studenty velice obtížné, a proto hledají osoby s pochopením a podporou.

Lidské kvality a osobnostní rysy studující upřednostňují nad oficiální funkcí.

Jako další problém vidí studenti v tom, že je škola neinformuje o způsobech jak řešit konflikty s vyučujícími, nebo na koho se mohou popřípadě obrátit. Tato kontaktní osoba by přitom dávala studentům jasný signál, že škola chápe jejich problémy a snaží se je řešit. (Bártlová, Hajduchová, 2009, s. 137 – 138, Vohlídalová et al., 2010, s. 69 - 74)

5 Jak se mohou studenti bránit

Jakékoliv chování, které má nepatřičný sexuální nebo intimní podtext, není součástí vzdělávání a nepatří do něj. Vůči takovému jednání mají studující právo vyjádřit svůj nesouhlas a vyžadovat, aby přestalo. Ačkoliv se ve vysokoškolském prostředí jedná o vztah mezi dvěma dospělými lidmi, zodpovědnost za své chování a udržení hranic profesionálního vztahu je vždy na straně vyučujícího a vysoké školy. Vyučující si musí uvědomit své závazky a povinnosti vytvářet spravedlivé prostředí pro studium. (Kolářová et al., 2009, s. 20 – 21, Smetáčková, Pavlík, 2011, s. 367 - 371)

5.1 Neformální mechanismus řešení

Neformální fáze bývá většinou prvním krokem při řešení sexuálního a genderově motivovaného obtěžování. Dává studentovi možnost poukázat na nevhodné chování vyučujícího. Takto podaná stížnost se nevyšetřuje a nevyplývají z ní žádné sankce a tresty, je pouze na vyučujícím jak se k této stížnosti postaví. Jedná se hlavně o upozornění na případného agresora. Studující, kteří jsou vystaveni sexuálnímu obtěžování, mají jediný cíl, aby chování přestalo. Proto bývá neformální fáze řešení preferovaná, je rychlá a bez veřejné publicity. Skrývá v sobě nebezpečí pouze z důvodu anonymity, kdy může univerzita mylně předpokládat, že problém sexuálního a genderově motivovaného obtěžování se na jejich půdě nevyskytuje. (Vohlídalová et al., 2010, s. 79 - 84)

5.1.1 Dopis obtěžující osobě

Nejvhodnější metodou neformální žádosti je adresovat písemné sdělení člověku, který se obtěžování dopouští. Dopis by měl vyjádřit negativní pocity vůči obtěžujícímu chování a měl by žádat, aby takové chování přestalo. Žádoucí je poslat dopis doporučeně nebo elektronicky tak, aby existoval důkaz o jeho doručení. Pokud se student rozhodne pro formální cestu řešení, je důležité mít kopii dopisu a datum odeslání. Dopis by měl obsahovat určité informace:

Popis obtěžujícího chování

Popis události by měl být maximálně věcný, podrobný a bez hodnotících soudů. Konkrétní chování by mělo obsahovat specifika, jako jsou místo obtěžování, datum a případní svědci.

Popis emočních dopadů

Odděleně od popisu chování by měly zaznít pocity, které byly vyvolány obtěžujícím chováním. Je žádoucí, aby své pocity vyjádřili také svědci události, a tím dokázali negativní

vliv chování na sociální klima školy.

Možnosti dalšího postupu

V poslední části dopisu by mělo zaznít jasné odmítnutí chování a upřesnění dalšího postupu. (Kolářová et al., 2009, s. 21 – 22, Smetáčková et al., 2009, s. 40 - 41)

5.1.2 Osobní konfrontace

Osobní setkání je velice náročnou zkušeností, a proto je důležité se na něj dobře připravit. Podobnou strukturu informací z dopisu lze využít i zde. Je žádoucí, aby setkání proběhlo v klidném prostředí, avšak na půdě školy a nejlépe na veřejném místě. Doporučuje se přizvat si na setkání nezávislou třetí osobu, která bude fungovat jako svědek k případným dalším krokům. Ze schůzky by měl vzejít záznam sloužící při dalším možném postupu řešení, který by měl obsahovat určité údaje:

- Jak se zúčastnění lidé chovali a co říkali.
- Jak reagovala konfrontovaná osoba, zda své chování vysvětlila, omluvila se.
- Jak se cítila obtěžovaná osoba před, během a po schůzce.
- Jak vnímala průběh schůzky třetí osoba.

Oba zmíněné postupy jsou vhodným způsobem, jak neformální cestou oslovit obtěžující osobu a přimět ji reagovat a popřípadě změnit své chování. (Kolářová et al., 2009, s. 23, Křížková et al., 2006, 44 - 65)

5.2 Formální mechanismy řešení

Formální fáze řešení se preferuje v případě, kdy se jedná o velmi závažné obtěžování nebo se problém nevyřešil neformální cestou. Mívá písemnou podobu a následuje oficiální vyšetřování, které je zakončené disciplinární procedurou, pokud se prokáže vina. Tento způsob řešení bývá velmi efektivní, ale má i stinné stránky. Je dost časově a administrativně náročný, bývá složitý a nejasný, může mít nepřívětivé dopady na chod školy a narušuje důvěru vedení, vyučujících a studujících. (Vohlídalová et al., 2010, s. 79 – 84, Šaldová et al., 2009, s. 47 - 55)

5.2.1 Podání stížnosti

Pokud student z jakéhokoliv důvod nechce situaci řešit sám, může podat oficiální stížnost. Tento dokument by měl obsahovat určité informace.

Adresát

Jako první otázka se nabízí, komu stížnost adresovat. Standardním postupem se nabízí

kontaktovat vedoucího katedry, proděkana pro studium nebo přímo děkana dané fakulty. V některých případech ovšem nemusí mít student k těmto orgánům důvěru, proto se může rozhodnout informovat přímo rektora školy. Je však důležité uvědomit si pro a proti takového rozhodnutí.

Na jedné straně tento postup umožňuje větší nestrannost prošetření, protože rektor je vždy alespoň o jednu úroveň vedení vzdálen od toho, kdo obtěžuje. Na druhou stranu je fakulta postavena do sporné pozice a její děkan může nabýt dojmu, že byl obejít, což může ovlivnit jeho postoj k prošetření stížnosti. Proto se doporučuje stížnost řešit na úrovni fakulty.

Obsah stížnosti

Stížnost by měla detailně popisovat, co se stalo. Je vhodné uvádět přesný čas i místo, kdy k obtěžování došlo. Pokud byli při obtěžování přítomni další svědci, je žádoucí je do dokumentu zapojit.

V dokumentu by měly být popsány pocity a dopady, které způsobilo obtěžující chování. A měl by zde zaznít návrh, jak nastalou situaci řešit. (Kolářová et al., 2009, s. 23 – 24, Šaldová et al., 2009, s. 47 - 55)

5.2.2 Objasnění stížnosti před komisí

Další možností formálního řešení sexuálního a genderově motivovaného obtěžování je požadovat sestavení komise, která stížnost důkladně prošetří. V tomto případě je důležité zachovat diskrétnost všech zúčastněných stran.

Komise jako taková musí být nestranným orgánem, proto by měla být složena z vyučujících, externích expertů i studujících. Měla by tvořit lichý počet osob a její složení mužů a žen by mělo být vyvážené. Zohledňovat by se měly i další předpoklady, jako je věk, postavení, vzdělání atd. Důležité je docílit co největší pestrost názorů.

Na komisi bude ležet zodpovědnost za důkladné a včasné vyšetření celé situace, proto by měla být zastoupena důvěryhodnými a citlivými lidmi, kteří mají expertízu nebo zkušenosti s řešením podobných záležitostí. Případně je vhodné členy komise ještě před prošetření stížnosti proškolit o problematice sexuálního a genderově motivovaného obtěžování. (Kolářová et al., 2009, s. 25 - 26, Smetáčková et al., 2009, 34 - 42)

5.3 Objasňování a řešení sexuálního obtěžování

V rámci preventivního opatření jsou definovány obecné mechanismy, jak postupovat v případě podání stížnosti na sexuální a genderově motivované obtěžování. Vypracování tohoto dokumentu dává jistotu celé akademické obci, že vedení školy skutečně toto chování

odmítá a netoleruje ho. Postupovat by se nicméně mělo citlivě a s přihlédnutím na individualitu každého případu. Průběh postupu je možné rozdělit do tří fází:

Orientační fáze

V této fázi dochází k uvědomění, zda se jedná nebo nejedná o sexuální obtěžování a jeho pojmenování. O případech se nevedou žádné oficiální zprávy ani nedochází k žádnému vyjasnění situace. Obtěžovaný člověk nebo svědkové obtěžování se rozhodují, zda chování splňuje charakter sexuálního a genderově motivovaného obtěžování. Tento krok bývá nelehký, protože obtěžování může mít skryté formy, obtěžování mohou mít pozitivní vztah k obtěžující osobě nebo mohou mít obavy z pomsty při podání stížnosti. Je zásadní, aby na fakultě školy existovaly kontaktní osoby, které mohou poradit v případě obtěžování o dalším postupu jednání.

Tato fáze může vyústit ve tři závěry. Zaprvé se může obtěžovaná osoba rozhodnout, že se o obtěžování nejedná nebo ho nechce řešit. Zadruhé obtěžovaná osoba dojde k závěru, že k obtěžování došlo a bude ho řešit neformální cestou. Zatřetí opět obtěžovaná osoba dojde k závěru, že došlo k obtěžování, ale využije formální cestu řešení. (Smetáčková et al., 2009, s. 34 – 36, Křížková et al., 2006, 44 - 65)

Neformální fáze

V této fázi již dochází k přímému řešení případu sexuálního obtěžování, ale pouze neformální cestou. Obecně platí, že se lidé k této formě řešení uchylují raději, protože jim jde primárně o zastavení obtěžování a už ne tolik o potrestání obtěžující osoby. Obtěžovaná osoba komunikuje s obtěžující osobou písemně a informuje ho o nevhodnosti jeho chování. Neprobíhá zde žádné oficiální řízení a akademická obec se nepodílí na řešení této situace. (Smetáčková et al., 2009, s. 34 – 36, Šaldová et al., 2009, s. 47 - 55)

Formální fáze

Formální fáze je využívána při oficiálním řešení sexuálního obtěžování. Prvním krokem je podání oficiální písemné stížnosti kontaktní osobě a sestavení komise, která bude případ prošetřovat. Pokud komise dojde k závěru, že došlo k nevhodnému a obtěžujícímu chování, musí následovat disciplinární řízení, které se odvíjí dle závažnosti případu od osobního pohovoru až k ukončení pracovního poměru.

Rozhodnutí komise by měla být zveřejňována, protože se jedná o účinnou prevenci. Vhodné je popsat k jakému chování v daném případě došlo. Studující a vyučující tak sami pochopí, že se obtěžované osobě dostane pomoci a na druhou stranu, pokud někdo obtěžuje, ponese následek. Současně je nutné respektovat anonymitu a soukromí všech zúčastněných.

Na druhou stranu je účelné specifikovat jejich pohlaví a postavení. (Smetáčková et al., 2009, s. 34 – 36, Šaldová et al., 2009, s. 47 - 55)

Aby byl boj proti sexuálnímu obtěžování úspěšný, je velice důležité, jak postupuje formální fáze řešení. Ta totiž zrcadlí, jakým způsobem škola k obtěžujícímu chování přistupuje. Zda ji pouze deklaruje v oficiálních dokumentech, nebo ji skutečně nepřipouští. (Křížková et al., 2006, s. 44 - 65)

6 Výskyt sexuálního obtěžování

V USA a západní Evropě se provádějí výzkumy v oblasti sexuálního obtěžování už více jak 20 let a výsledky těchto výzkumů jsou velice široké a hluboké. V porovnání s naší zemí jsme tedy dost pozadu. Avšak můžeme se domnívat, na základě prvních českých výzkumů (Smetáčková et al., 2009, s. 16 – 17, Vohlídalová et al., 2010, s. 27 - 42), že situace na zahraničních a českých vysokých školách je velice obdobná. (Smetáčková, Pavlík, 2011, s. 372 – 378, Křížková, Uhde, 2005, s. 31 - 32)

6.1 Situace v zahraničí

Z výzkumů v zahraničí nevyplývají vždy shodné výsledky. Liší se v závislosti na zvolené definici sexuálního obtěžování a použité metodologii. Shodují se však, že vytváření nepřátelského prostředí je frekventovanější než přímý sexuální nátlak. (Smetáčková et al., 2009, s. 17, Smetáčková, Pavlík, 2011, s. 372 - 378)

Příkladem je studie A. Brandenburg (1997), ze které vyplývá, že se s nevyžádanými pokusy o sexuální obtěžování a s vynucováním sexuálních kontaktů potýká 15 % až 50 % studujících. Pokud zahrneme do sexuálního obtěžování i vytváření nepřátelského prostředí a méně útočné formy sexuálního obtěžování, pak se jedná o 50 % až 90 % studujících. (Smetáčková et al., 2009, s. 17)

6.2 Situace v České republice

Až do roku 2005 chyběly údaje o výskytu sexuálního obtěžování v ČR. Prvním výzkumem byl projekt Analýza výskytu obtěžování žen a mužů z důvodu pohlaví a sexuálního obtěžování na pracovišti, který byl zveřejněn v publikaci Sexualizovaná realita pracovních vztahů, Analýza sexuálního obtěžování v České republice, 2006. Na ně navazovaly další výzkumy, například ve školství.

V období 2008 až 2009 probíhal výzkum týmu Univerzity Karlovy a paralelně s ním probíhal i výzkum týmu Národního kontaktního centra – Ženy a věda. Pokud bychom výsledky těchto výzkumů porovnali, došli bychom k obdobným závěrům. (Smetáčková et al., 2009, s. 17 – 21, Vohlídalová et al., 2010, s. 27 - 44)

Konkrétně týmem Univerzity Karlovy bylo zjištěno, že 3 % studujících se přímo setkala s chováním, které pokládají za sexuální obtěžování. Tento výsledek je značně ovlivněn laickým chápáním sexuálního obtěžování, které je zúženo na nabídku sexuálního kontaktu výměnou za určitou výhodu, nebo naopak pod hrozbou trestu. I přesto pokud bychom

předpokládali, že v akademickém roce 2008/2009 studovalo na vysokých školách 370 000 osob, pak by bylo přímo sexuálně obtěžováno 11 000 studentů. (Smetáčková et al., 2009, 17 – 21, Kolářová et al., 2009, s. 16 - 17)

V další části výzkumu byli studenti dotazováni, zda se setkali s chováním, které se shoduje se standartní definicí sexuálního obtěžování, ale obecně se za sexuální obtěžování v laické společnosti nepovažuje. Fakt, že přímo studenti toto chování nepovažují za sexuální obtěžování, bohužel neznamena, že by toto chování pro ně nebylo nepříjemné a na českých vysokých školách se s ním setkalo až 78 % studujících. (Smetáčková et al., 2009, s. 17 – 21)

Zhruba 54 % studujících byla svědkem nevhodných poznámek o ženách a mužích, které nesouvisely s probíranou látkou. Jednali například o odlišných dispozicích či schopnostech, které mají za následek jejich míru úspěšnosti v různých oborech. (Smetáčková et al., 2009, s. 17 - 21)

48 % studentů měla zkušenost s odlišným chováním než k ostatním, protože jsou ženou nebo mužem. Existují situace, kdy může odlišné chování přinášet výhody, ale i naopak se může změnit v jasné znevýhodnění. Důležité je, že během studia je irelevantní, zda je konkrétní studující muž či žena. (Kolářová et al., 2009, s. 16 - 17)

Asi 32 % studentů zažila sexuálně laděné příběhy nebo vtipy o sexu ze stran vyučujících. Tyto projevy však otevírají téma sexuality, které přesahuje rámec profesionálního vztahu. (Smetáčková et al., 2009, s. 17 - 21)

Další kategorie, která byla výzkumem sledována, byl sexuální nátlak a nechtěná pozornost. Toto chování se na vysoké škole v takové míře nevyskytuje, přesto je nelze podcenit. Na osobní schůzku bylo pozváno 7 % studentů, nevhodný fyzický kontakt zažilo 6 % studujících a vynucení sexuálního sblížení pomocí trestů poznalo 0,7 % studentů a pomocí odměn 0,4 %. (Kolářová et al., 2009, s. 16 - 17)

I přes tyto výsledky se na českých vysokých školách nevyskytuje opatření proti sexuálnímu obtěžování. Což má za následek, že většina studentů neví, jak by se měla v případě obtěžování bránit. (Smetáčková et al., 2009, s. 26 – 27)

Školy mají různé možnosti, jak se takovému problému bránit. Základním pilířem je informovanost studentů i akademických pracovníků, například v rámci školení. Dále je důležité, aby škola jasně odmítala takové jednání. Je vhodné vytvořit oficiální dokumenty ohledně prevence a možnosti řešení sexuálního obtěžování na vysoké škole. Akademická obec těmito kroky dává najevo svůj postoj vůči sexuálnímu obtěžování. (Vohlídalová et al., 2010, s. 77-84)

II PRAKTICKÁ ČÁST

Cíle a výzkumné otázky

Cíle:

1. Vytvořit teoretický přehled o sexuální obtěžování na vysoké škole.
2. Zhodnotit míru a charakter sexuálního obtěžování na vysoké škole.
3. Porovnat s výzkumem sexuálního obtěžování, které prováděla Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze v letech 2008 – 2009.

Výzkumné otázky:

1. Co považují studenti za sexuální obtěžování?
2. Jak velké procento studentů udává, že se setkala se sexuální obtěžováním?
3. S jakými formami sexuálního obtěžování na vysoké škole se studenti nejčastěji setkávají?
4. Jaký bude rozdíl výsledků mezi bakalářskou prací a výzkumem sexuálního obtěžování prováděným Fakultou humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze v letech 2008 – 2009?

7 Metodika výzkumu

Výzkum byl prováděn od ledna 2013 do března 2013. Probíhal na fakultě zdravotnických studií nejmenované vysoké školy a byl anonymní. Jeho anonymita byla zajištěna papírovými schránkami, kam studenti házeli vyplněné dotazníky. Před vlastním dotazníkovým šetřením jsem rozdala devíti studentům pilotní dotazník, který měli účelně zhodnotit. Jejich připomínky jsem vzala v potaz a dotazník jsem upravila.

Jako metodu výzkumu jsem zvolila modifikovaný dotazník, který byl vytvořen a publikován Vohlídalovou a kol. (2010). Dotazník použitý v bakalářské práci obsahuje 39 otázek, kdy jsem jednu otázku upravila (otázka 30.) a tři otázky jsem vytvořila (otázky 3, 28, 33), zbytek otázek jsem převzala z uvedené publikace. Otázky v dotazníku jsou převážně uzavřené, dvě jsou otevřené, dvě plní funkci filtrační a šest jich je polouzavřených. Dále jsou také použity tři otázky identifikační.

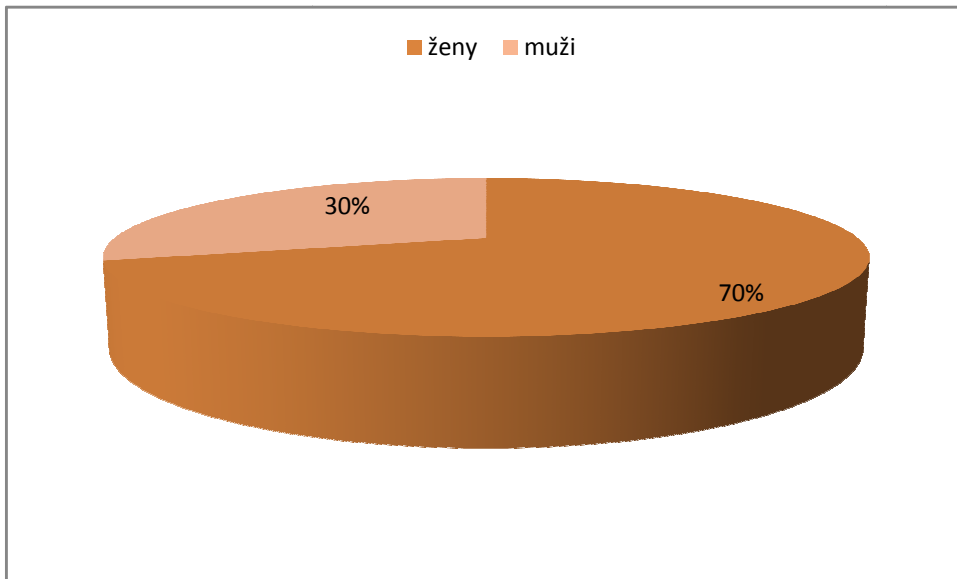
Mezi studenty jsem rozdala 60 dotazníků a 16 z nich jsem musela vyřadit, kvůli chybnému vyplnění. Vybrala jsem si čtyři studijní obory, kde jsou zastoupeni muži i ženy. Z oboru Všeobecná sestra se výzkumu zúčastnilo devět žen a tři muži, za obor Zdravotnický záchranář vyplnili dotazník sedm mužů a tři ženy, z oboru Zdravotně sociálních pracovníků se podílelo deset žen a jeden muž a obor Radiologický asistent byl zastoupen devíti ženami a dvěma muži. Četnost zástupců pohlaví v určitém oboru jsem zvolila podle toho, jak bylo zastoupeno v celém studijním oboru, výběr respondentů byl tudíž ovlivněn jejich studijním oborem a jeho celkovým zastoupením žen a mužů. Dotazník jsem rozdala pouze ve třetích ročnících, protože usuzuji, že právě ti mají největší zkušenosti s možností obtěžujícího chování.

8 Analýza výsledků

Otázka 1. Jste muž / žena?

Z hlediska pohlaví tvořil soubor 30 % mužů a 70 % žen. Tento nepoměr lze vysvětlit tím, že se na zdravotnické obory stále hlásí převážně ženy.

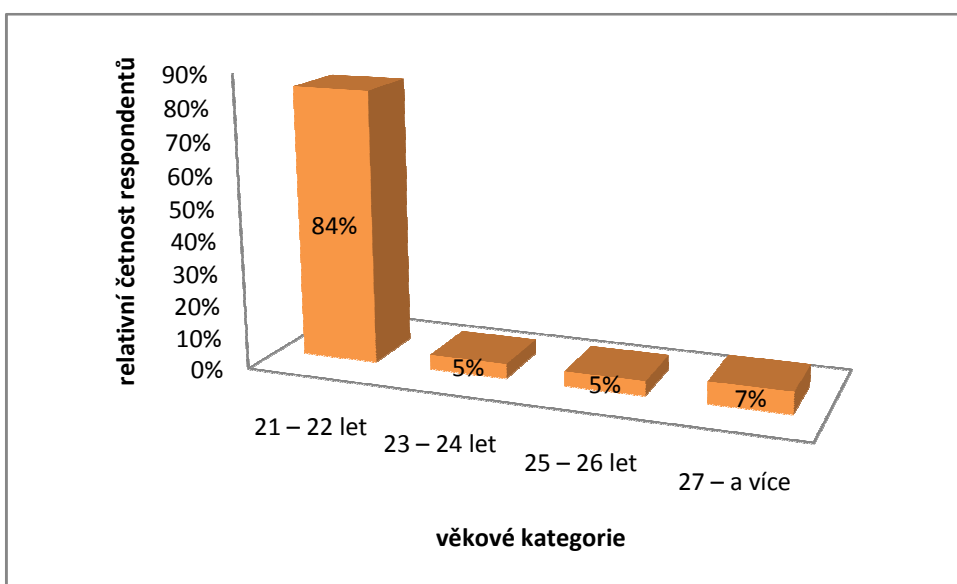
Podle českého statistického úřadu bylo k datu 31. 12. 2011 zastoupeno na vysoké škole se zdravotnickým, lékařským a farmaceutickým zaměřením 72,5 % žen a 27,5 % mužů.

Obrázek 1 Graf zastoupení pohlaví ve vzorku respondentů

Otázka 2. Kolik je Vám let?

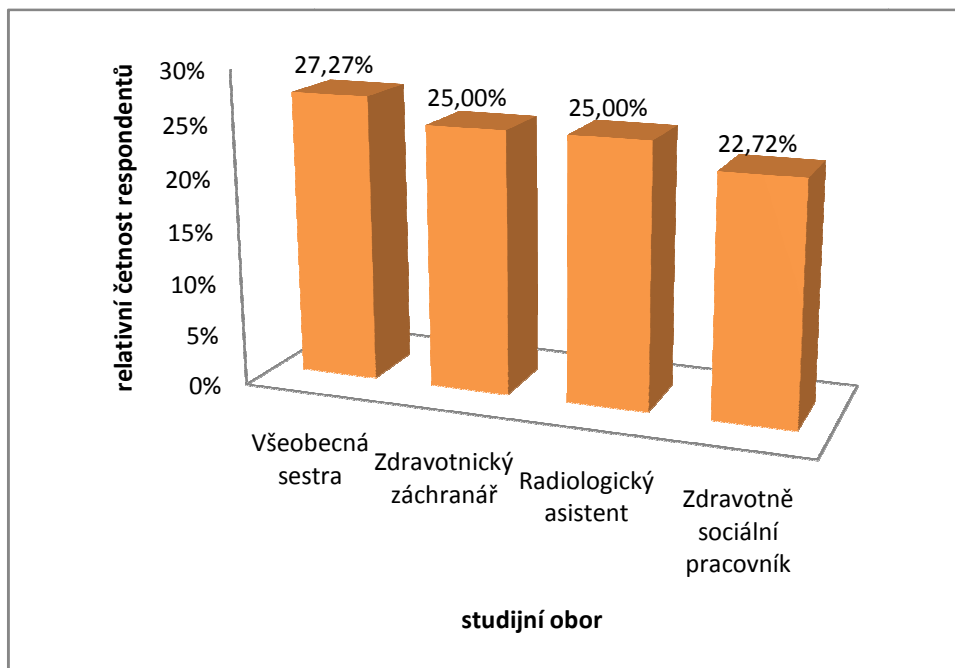
Další otázkou jsme mohli určit nejčastější věkové kategorie, které se zúčastnily výzkumu. Tou byla kategorie 21 – 22 let v 84 %. Další věkové kategorie můžete porovnat na grafu (Obr. 2).

Obrázek 2 Graf zastoupení věkových kategorií

Otázka 3. V jakém studijním oboru studujete?

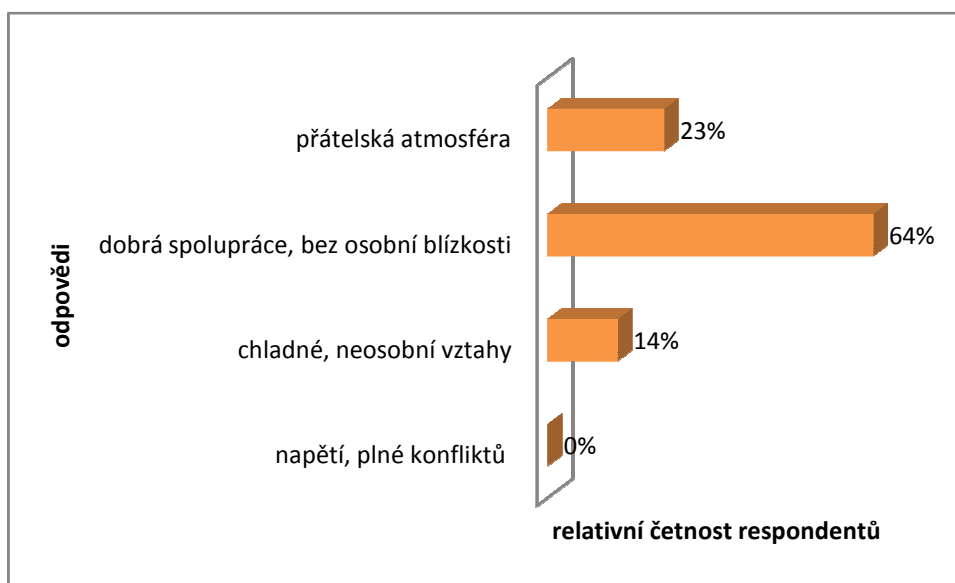
Na grafu (Obr. 3) můžete porovnat, že zastoupení studijních oborů bylo rovnoměrné.

Obrázek 3 Graf zastoupení studijních oborů

Otázka 4. Jak byste charakterizoval / la vztahy mezi studenty a vyučujícími na Vaší škole?

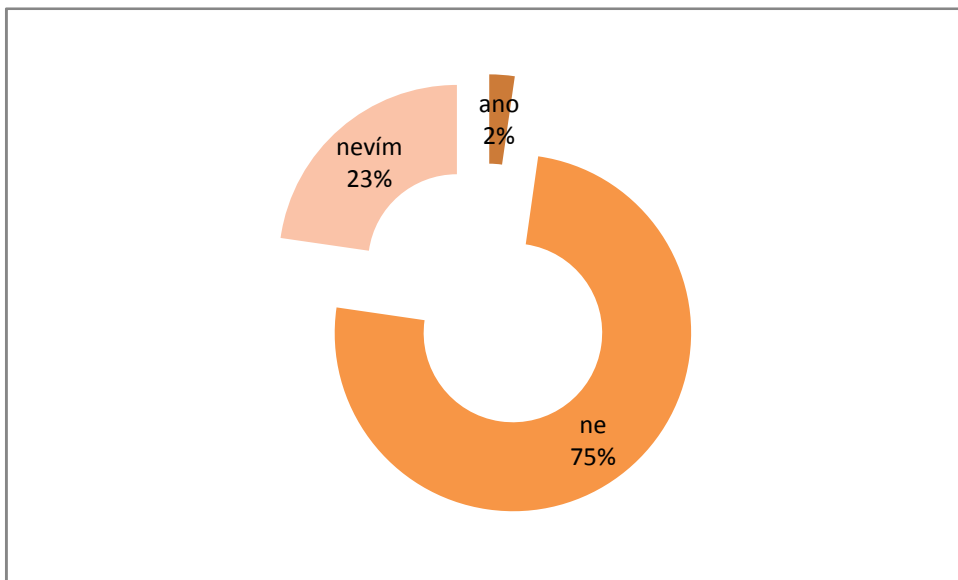
Touto otázkou jsem se zaměřila na vztahy mezi vyučujícími a studenty. Zajímalo mě, jak je sami studenti hodnotí, protože s tím souvisí problém sexuálního a genderově motivovaného obtěžování. Výsledky můžete zhodnotit na následujícím grafu (Obr. 4). Přátelskou atmosféru na škole vnímá 23 % respondentů. Dobrou spolupráci, ale bez zvláštní osobní blízkosti zažívá 64 % studentů. Chladné a neosobní vztahy pociťuje 14 % studentů. Atmosféru napětí a konfliktů nevnímá žádný z respondentů.

Obrázek 4 Graf vztahy mezi studenty a vyučujícími

Otázka 5. Domníváte se, že se na Vaší škole vyskytuje problém sexuálního obtěžování studentů / studentek ze strany vyučujících?

Tato otázka mapuje vnímání studentů ohledně sexuálního obtěžování ze strany vyučujících na dotazované škole. Většina studentů (75 %) se shoduje, že se takové chování na škole nevyskytuje. 23 % si není jistá, zda se něco takového na škole děje a pouze 2 % studentů si myslí, že je tento jev přítomný, což můžete zhodnotit na dalším grafu (obr. 5).

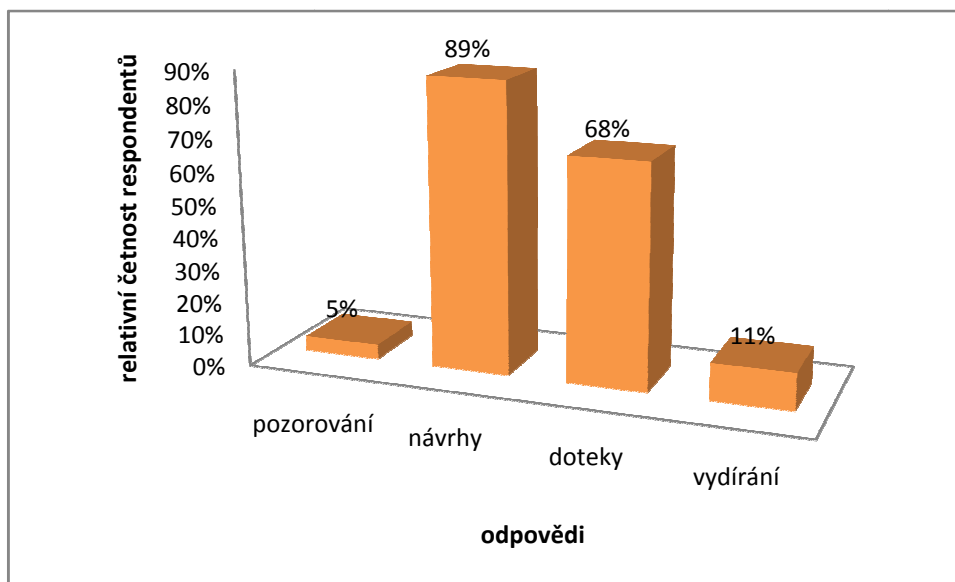
Obrázek 5 Graf domněky studentů o výskytu sexuálního obtěžování ze stran vyučujících na škole

Otázka 6. Co si představujete pod pojmem sexuální obtěžování?

Tuto otázku měli studenti položenou otevřeně. Mohli tedy odpovídat neomezeně, čímž vzniklo velké množství názorů. Studenti se zaměřili pouze na obtěžování v rovině sexuální a už nebrali v potaz genderové obtěžování.

Jejich výpovědi jsem rozdělila do čtyř hlavních kategorií. Pozorování, návrhy, doteky a vydírání. Pod pojem návrhy dále respondenti uváděli například narážky a pohledy, pod termínem doteky studenti vytyčili osahávání nebo nepříjemné hlazení a vydírání spojili s nátlakem a zasíláním nevhodných sms či emailů.

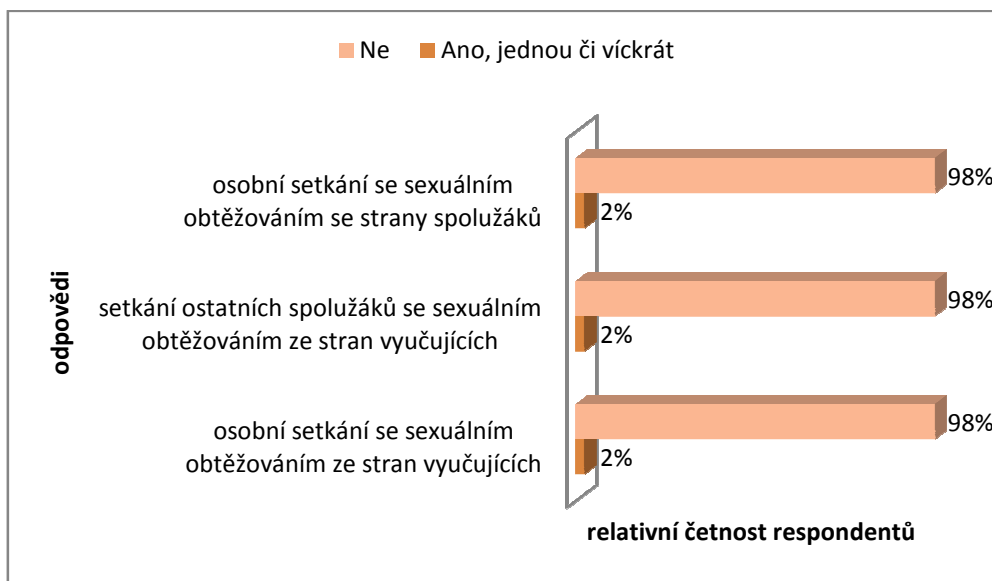
89 % studujících považuje návrhy jako sexuální obtěžování a 68 % pak doteky a jiný fyzický kontakt. 11 % respondentů se vyjádřilo, že i vydírání považuje za sexuální obtěžování a to většinou ve smyslu sexuálního sblížení. 5 % studentů považuje pozorování za obtěžující chování. Tyto výsledky můžete porovnat v grafu (Obr. 6).

Obrázek 6 Graf definice sexuálního obtěžování podle studentů

Otázka 7. Zažil / la jste někdy sexuální obtěžování ze strany svých spolužáků / spolužaček?

Většina respondentů (98 %) uvedla, že se neseetkala se sexuálním obtěžováním ze strany svých spolužáků. Naproti tomu 2 % studentů (1 studentka, různý respondent v ot. 7 - 9) zažilo situaci, kdy byli takto obtěžováni. Následující graf (Obr. 7) znázorňuje také další výsledky, které se zaměřily na osobní zkušenost se sexuálním obtěžováním ze strany vyučujících nebo obtěžování jiných studentů.

Obrázek 7 Graf sexuální obtěžování ze stran spolužáků nebo vyučujících

Otázka 8. Víte o někom ze svých spolužáků, kdo se během svého studia na této škole setkal se sexuálně obtěžujícím chování ze strany vyučujících?

Pouze 2 % studentů (1 student, různý respondent v ot. 7 - 9) uvedla, že zná nějakého spolužáka, který byl sexuálně obtěžován ze strany svých vyučujících.

Otázka 9. Zažil / la jste Vy osobně někdy sexuální obtěžování ze strany vyučujícího nebo jiného zaměstnance školy?

2 % respondentů (1 studentka, různý respondent v ot. 7 - 9) připouští, že se setkali se sexuálním obtěžováním na vysoké škole ze strany vyučujících.

Otázka 10. – 15.

Na tyto otázky mohli odpovídat pouze respondenti, kteří zvolili v 9. otázce odpověď A či B (Ano, jednou / Ano víckrát). Protože tuto podmínku splnil pouze jeden respondent, nelze z těchto otázek vyvozovat žádný závěr. Jsou zde tedy popsány jen pro úplnost.

Student uvedl, že byl sexuálně obtěžován ze strany vyučujícího pouze jednou. Tuto situaci nijak neřešil, pouze se svěřil svým spolužákům či kamarádům. Dopady na jeho psychický stav a studium nebyly žádné.

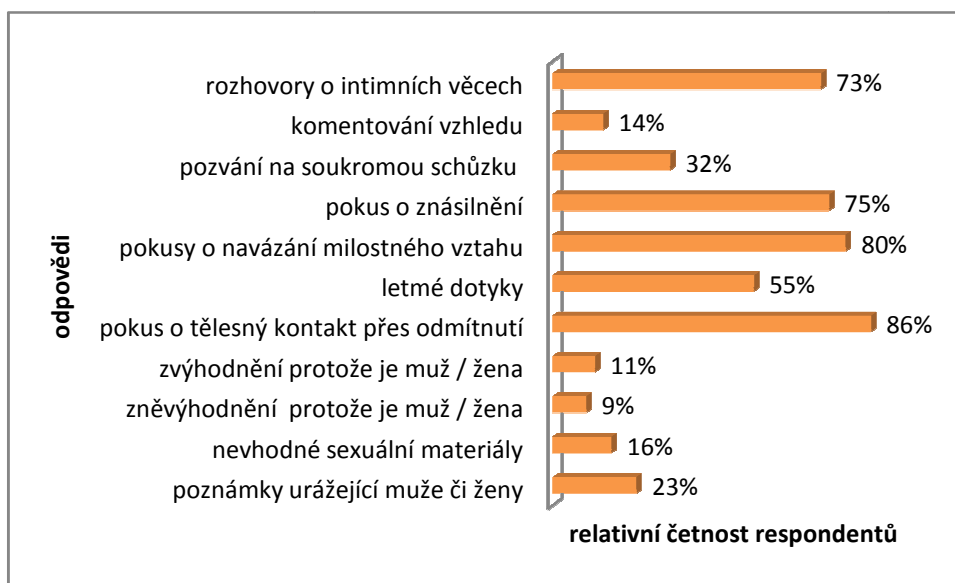
Tabulka 1 Řešení sexuálně obtěžovaných studentů

otázka	odpověď
10, Jak jste tuto situaci řešil?	nijak
11, Svěřil / la jste se někomu?	a) Ano
12, Nikomu jsem se nesvěřil / la, protože:	x
13, Komu jste se svěřil / la?	a) spolužákům, kamarádům
14, Jaký byl dopad na Vaše studium?	e) Vůbec žádný.
15, Jaký byl dopad na Váš osobní život či psychický stav?	i) Vůbec žádný.

Otázka 16. Jaké chování ze strany vyučujících lze podle Vás označit jako sexuální obtěžování?

Studenti měli na výběr z několika možností, které patřily pod definici sexuálního obtěžování, a měli možnost více odpovědí. Mým záměrem bylo zjistit, jaké chování považují studenti za sexuálně obtěžující a jaké ne.

Na grafu (Obr. 8) můžete porovnat, do jaké míry se jim určité chování zdálo obtěžující. Většina studentů považuje za velmi obtěžující pokus o tělesný kontakt přes jasné odmítnutí (86 %), pokusy o navázání milostného vztahu (80 %), pokus o znásilnění (75 %) a nevyžádané rozhovory o intimních a osobních věcech (73 %). Více jak polovina (55 %) studujících považuje za obtěžující letmé dotyky a necelá třetina (32 %) respondentů pozvání na soukromou schůzku. 23 % studentů obtěžuje poznámky urážející nebo zesměšňující muže či ženy. Za méně obtěžující se zdá studentům nevhodné sexuální materiály (16 %), komentování vzhledu (14 %), zvýhodnění protože je dotyčný muž či žena (11 %) a znevýhodnění protože je dotyčný muž či žena (9 %).

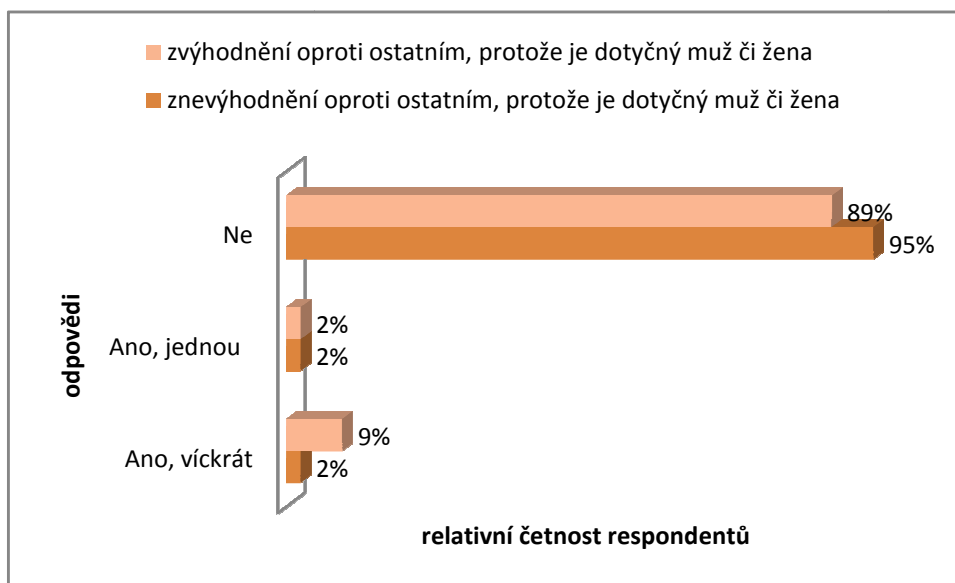

Obrázek 8 Graf chování, které studenti považují za sexuální obtěžování

Otázka 17. Stalo se Vám někdy během studia na Vaší fakultě, že Vás vyučující určitým způsobem zvýhodnili oproti ostatním, protože jste muž nebo žena?

Většina studentů (89 %) se neseetkala s tím, že by je někdo zvýhodnil oproti ostatním, protože jsou ženy či muži. Naproti tomu 9 % studentů (4 studenti) bylo několikrát zvýhodněno díky svému pohlaví a 2 % pouze jednou (1 student).

Na grafu (Obr. 9) můžete porovnat výsledky i s následující otázkou, která se ptá na tentýž problém, pouze v negativním smyslu, zda studenty někdo znevýhodnil.

Obrázek 9 Graf zvýhodnění a znevýhodnění studentů kvůli pohlaví

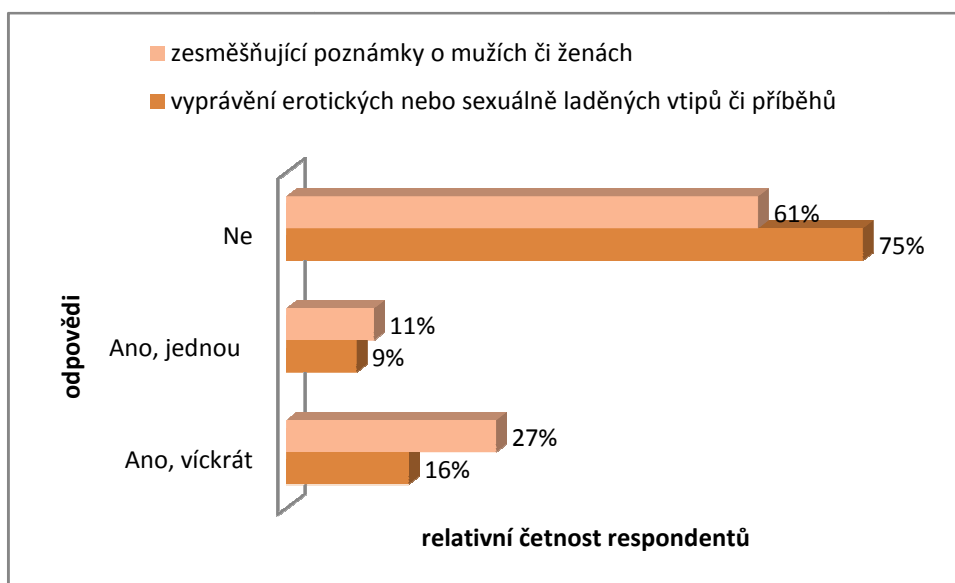
Otázka 18. Stalo se Vám někdy během studia, že Vás vyučující určitým způsobem znevýhodnili oproti ostatním, protože jste muž nebo žena?

Další otázka se tedy zaměřila na negativní vliv, a to zda studenty někdo znevýhodňuje kvůli jejich pohlaví. Většina studentů (95 %) si nebyla vědoma, že by byli někdy znevýhodnění kvůli pohlaví. Ale 2 % studentů (1 student) takto znevýhodněno bylo a to jednou, nebo i víckrát. Toto chování můžete porovnat na grafu (Obr. 9)

Otázka 19. Stalo se Vám někdy během studia na Vaší fakultě, že vyučující prohlašovali zesměšňující až urážlivé poznámky o mužích či ženách (vzhled, schopnosti, postavení, chování, vlohky k určitému povolání apod.)?

Zesměšňující nebo urážlivé poznámky o mužích či ženách několikrát vyslechla necelá třetina (27 %) studujících a jednou tyto poznámky slyšela asi desetina (11 %) studentů. Ostatní (61 %) takové jednání nazažili.

Výsledky můžete zhodnotit na grafu (Obr. 10) i s dalším obtěžujícím chováním, a to vyprávění eroticky nebo sexuálně laděných vtípů.

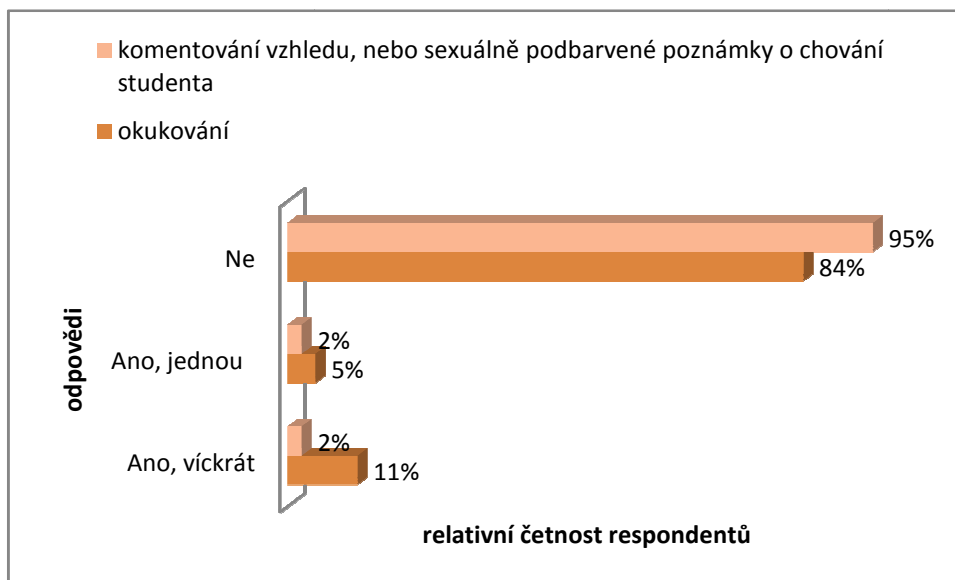
Obrázek 10 Graf vyprávění erotických vtípů a zesměšňujících poznámek o mužích či ženách

Otázka 20. Stalo se Vám někdy během studia na Vaší fakultě, že před Vámi vyučující vyprávěli eroticky nebo sexuálně laděné vtipy nebo příběhy?

9 % studentů (4 respondenti) zažilo ojedinělou situaci, kdy vyučující vyprávěl eroticky nebo sexuálně laděné vtipy či příběhy, ale až 16 % studujících tuto situaci zažilo několikrát. Dvě třetiny (75 %) nebyli takovému chování svědkem. Graf (Obr. 10) hodnotí tyto výsledky i s dalším obtěžujícím chováním, se zesměšňujícími poznámkami o mužích či ženách.

Otázka 21. Komentovali vyučující Váš vzhled nebo utrousili sexuálně podbarvené poznámky o vašem chování?

2 % studujících (1 student) se dostalo do situace, kdy ojediněle vyučující komentoval jejich vzhled nebo utrousil sexuálně podbarvené poznámky o jejich chování. Ale další 2 % studentů (1 student) takové jednání zažila opakovaně. Toto chování pak můžete porovnat i s dalším obtěžujícím jednáním, okukováním, na grafu (Obr. 11).

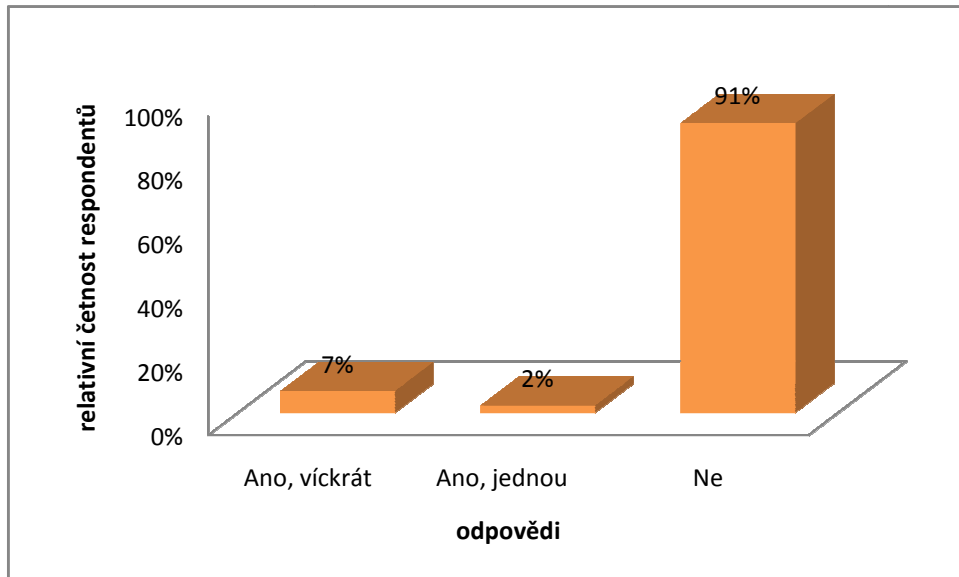
Obrázek 11 Graf okukování, komentování vzhledu nebo poznámky ohledně studenta

Otázka 22. Okukovali Vás někdy vyučující?

Až 11 % studentů se několikrát setkala s okukováním ze strany vyučujících, 5 % studentů (2 studenti) se s tímto jevem potýkalo pouze jednou.

Otázka 23. Stalo se Vám někdy během studia, že se s Vámi někdo z pedagogů chtěl bavit o sexuálně laděných nebo intimních záležitostech?

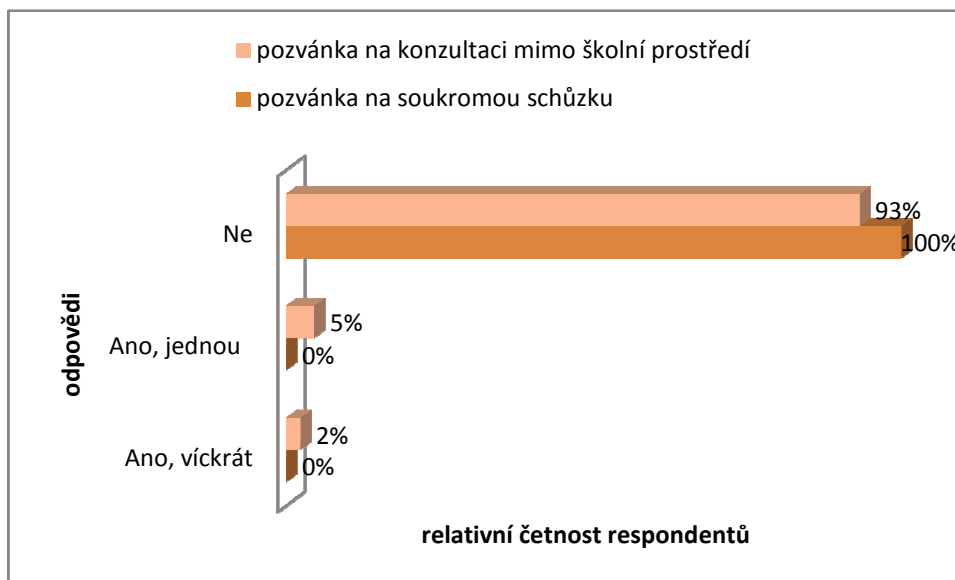
Na grafu (Obr. 12) můžete sledovat četnost tohoto jednání. 7 % respondentů (3 respondenti) uvedlo, že se s takovým chováním setkala několikrát, naproti tomu 2 % studentů (1 respondent) toto chování zažilo pouze jednou.

Obrázek 12 Graf rozhovor o sexuálních či intimních záležitostech

Otázka 24. Stalo se Vám někdy během studia, že Vás někdo z pedagogů zval na konzultaci mimo školní prostředí (např. k sobě domů, do kavárny, apod.)?

5 % (2 respondenti) se setkali s tím, že je jednou pozval vyučující na konzultaci mimo školní prostředí, ale už 2 % (1 respondent) se s tím setkalo opakovaně. I když toto chování nemusíme řadit přímo pod sexuální obtěžování, jedná se spíše o tzv. „šedou zónu“, kdy je zvýšené riziko, že k obtěžujícímu chování dojde.

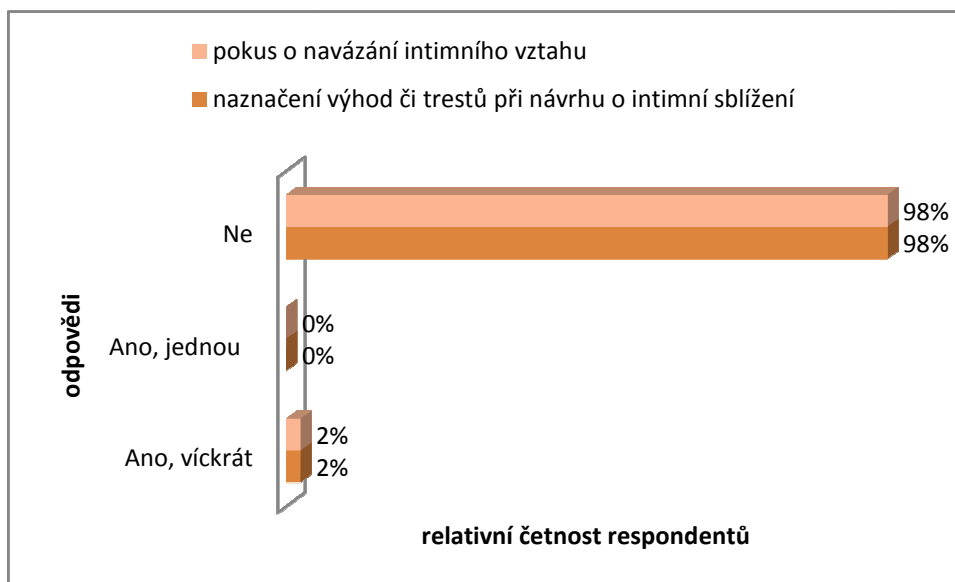
Obrázek 13 Graf pozvání na konzultaci mimo školní prostředí a pozvání na soukromou schůzku

Otázka 25. Stalo se Vám někdy během studia, že Vás někdo z pedagogů pozval na soukromou schůzku netýkající se pracovních nebo studijních záležitostí (případně na večeri, na skleničku apod.)

Jak vyplývá z předešlého grafu (Obr. 13), nikdo z respondentů (0 %) se s takovou situací nepotýkal. Opět se jedná o tzv. „šedou zónu“, kdy nemusí jít přímo o sexuální obtěžování, ale je vysoké riziko, že k němu dojde.

Otázka 26. Stalo se Vám někdy během studia, že s Vámi někdo z pedagogů snažil navázat intimní vztah?

Na grafu (Obr. 14) můžete sledovat, že tento jev několikrát řešilo 2 % studujících (1 respondent, stejný v ot. 27, 29, 31). Dále můžete toto chování porovnat s dalším obtěžujícím chováním, s naznačením výhod či trestu při návrhu o intimní sblížení.

Obrázek 14 Graf pokus o navázání intimního vztahu a naznačení výhod či trestů při návrhu o intimní sblížení

Otázka 27. Stalo se Vám někdy během studia na Vaší fakultě, že Vám někdo z vyučujících naznačil, že pokud přijmete jeho návrh na intimní sblížení, budete z toho mít určité výhody (lepší známky, méně povinností, bezproblémový průběh zkoušky), případně že to pro Vás v opačném případě bude mít určité negativní dopady (neudělení zkoušky či atestace, zhoršení známky, neposkytnutí doporučení)?

Výsledek je stejný jako u předešlé otázky, tedy 2 % studentů (1 respondent, stejný v ot. 26, 29, 31) se několikrát setkalo s takovým chováním. Ostatní respondenti uvedli, že takové chování ze strany učitele nezažili, viz graf (Obr. 14).

Otázka 28. Co považujete při ústní zkoušce za běžné?

Na tuto otázku mohli respondenti odpovědět vícekrát. 77 % jich uvedlo, že je při jejich zkoušení přítomen alespoň jeden svědek (další student, vyučující). 34 % se zase setkala s tím, že jsou zkoušeni sami beze svědků. Toto chování není považováno za sexuální obtěžování, ale je to riziková situace pro studenta i pro vyučující ohledně sexuálního obtěžování.

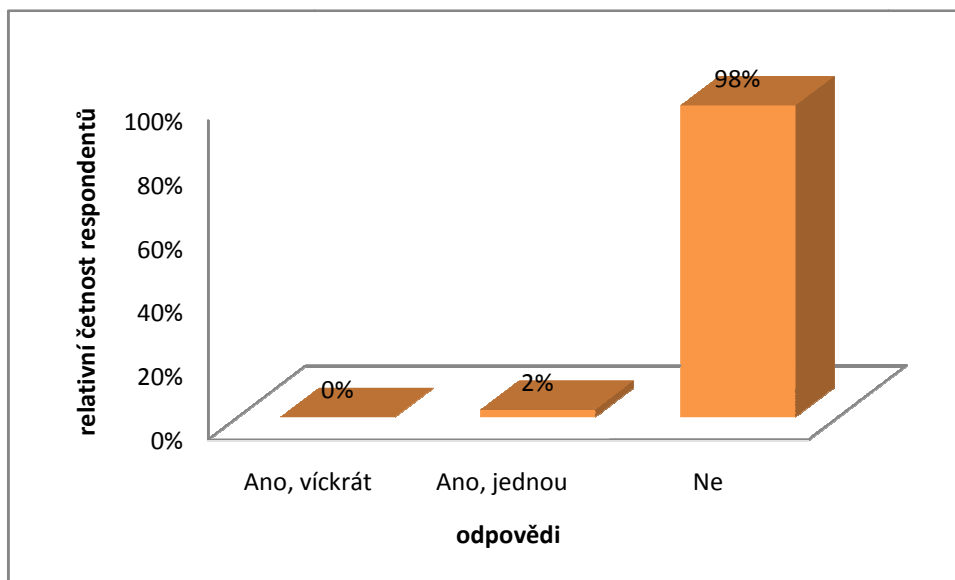
Necelá třetina (32 %) studentů uvádí, že studentky preferují při ústním zkoušení kratší sukně nebo větší výstřihy, což staví ostatní studenty i vyučující do nepříjemné situace. 16 % respondentů si myslím, že jsou díky takovému oblékání studentky lépe klasifikovány. Naopak 45 % studentů uvádí, že vyučující hodnotí studenty bez ohledu na zevnějšek. Tyto výsledky můžete porovnat v tabulce č. 2.

Tabulka 2 Běžné chování při ústním zkoušení

Běžné chování při ústním zkoušení	relativní četnost
student je při zkoušení bez svědka	34%
student je při zkoušení se svědkem (jiný student, vyučující)	77%
studentky preferují vyzývavé oblečení	32%
studentky s vyzývacím oblečením jsou klasifikovány mírněji	16%
hodnocení studentů podle znalosti bez ohledu na zevnějšek	45%

Otázka 29. Stalo se Vám někdy během studia, že jste se sexuálně sblížil / la se svým / svou vyučující / m, protože Vám výměnou nabídl /la určité studijní výhody, popřípadě Vám pohrozil /la určitými sankcemi?

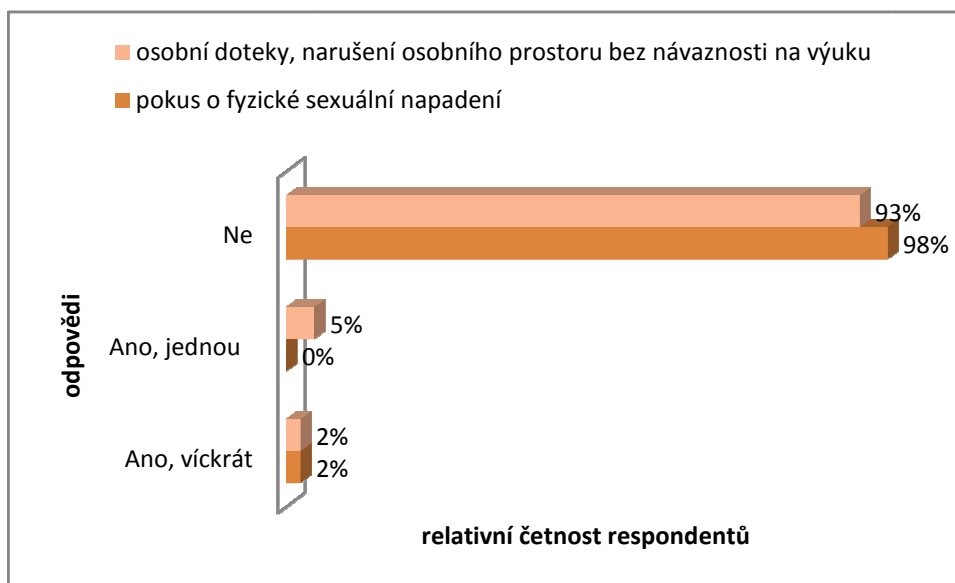
Většina studentů (98 %) se s takovým chováním ze stran vyučujících na škole nikdy nesetkala, ale 2 % respondentů (1 student, stejný v ot. 26, 27, 31) uvedla, že se jednou s takovou nabídkou setkala.

Obrázek 15 Graf nabídky výhod nebo trestu při sexuálním sblížení

Otázka 30. Stalo se Vám někdy během studia, že se Vás vyučující opakovaně dotýkal / la nebo jinak narušoval / la Váš osobní prostor, aniž by to souviselo s probíranou látkou? (např. výuka ošetrovatelských postupů, komunikace apod.)?

V následujícím grafu (Obr. 16) můžete zhodnotit zkušenosti studentů s narušením osobního prostoru, například opakované doteky, bez návaznosti na výuku. 5 % studentů (2 studenti) uvádí, že se jich vyučující takto dotýkal pouze jednou. Ale 2 % (1 student) respondentů uvedlo, že šlo o chování, které se opakovalo.

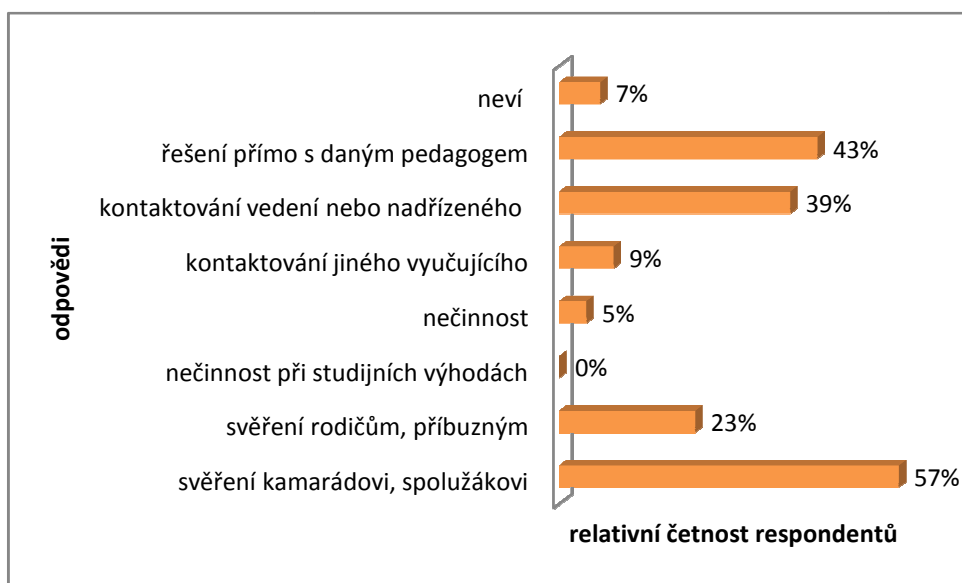
Obrázek 16 Graf fyzický kontakt, který definujeme jako sexuálně obtěžující

Otázka 31. Pokusil / la se Vás někdy vyučující fyzicky sexuálně napadnout?

Takové jednání je už otevřeně sexuálně obtěžující. Ve společnosti ani nikde jinde není tolerováno, a přesto se s ním na vysoké škole opakovaně setkala 2 % studujících (1 student, stejný v ot. 26, 27, 29).

Otázka 32. Jak byste zareagoval / la, pokud byste se stal / la terčem sexuálního obtěžování ze strany vyučující / ho?

Studenti v této otázce měli možnost více odpovědí. Mým cíle bylo zjistit, jak by zareagovali, pokud by se do dané situace dostali. Na grafu (Obr. 17) můžete sledovat četnost jejich reakcí. Více jak polovina studentů (57 %) by se svěřila přátelům či spolužákům. 43 % by daný problém řešilo přímo s pedagogem a více jak třetina (39 %) by kontaktovala vedení školy či nadřízeného daného pedagoga. Necelá čtvrtina (23 %) studujících by se svěřila rodině. 9 % by kontaktovalo jiného učitele, 7 % neví, jak by situaci řešilo a 5 % by neudělalo nic.

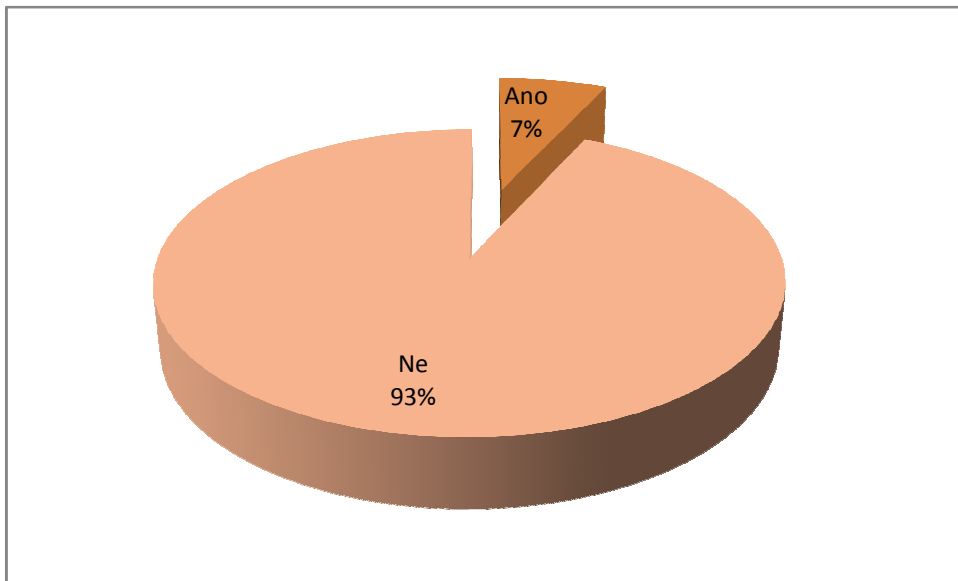

Obrázek 17 Graf reakce studentů při sexuálním obtěžování

Otázka 33. Domníváte se, že jste Vy osobně někdy někoho sexuálně obtěžoval / la během studia na Vaší fakultě?

Můj výzkum je zaměřen především na obtěžování ze strany vyučujících, přesto mě zajímalo, zda si jsou studenti vědomi, že by někoho sexuálně obtěžovali. Je důležité si uvědomit, že ne vždy je iniciátorem vyučující, i když je na něm, aby vzniklou situaci správně řešil.

Na grafu (Obr. 18) můžete vidět, že většina (93 %) studentů uvedla, že se nedomnívá, že by někoho během studia sexuálně obtěžovali. Naproti tomu 7 % respondentů (3 studenti, muži) si je vědomo, že se takového chování dopustili.

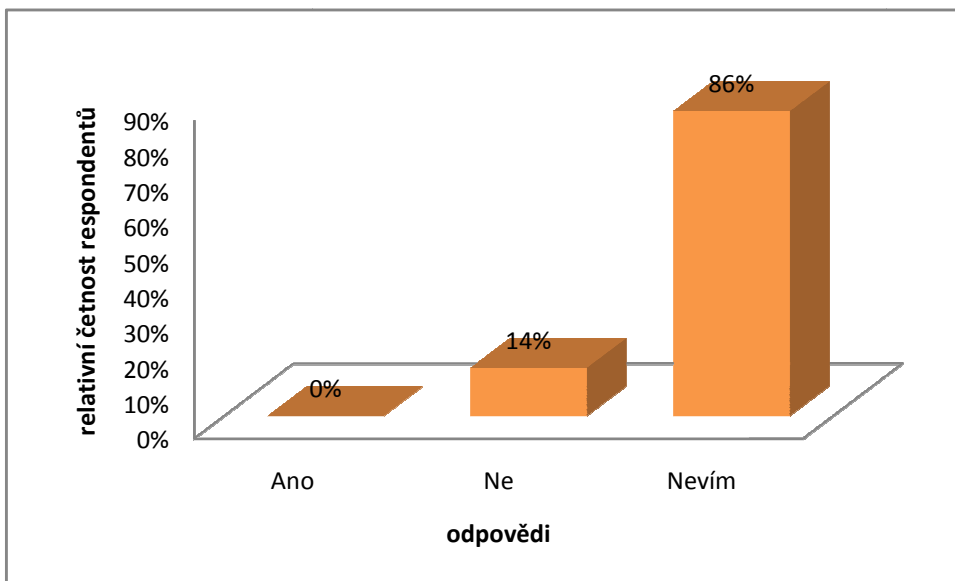

Obrázek 18 Graf sexuální obtěžování ze strany studentů

Otázka 34. Existují na Vaší vysoké škole nějaká obecná pravidla pro řešení situací, kdy se vyučující nevhodným způsobem chová ke svým studentům a studentkám?

Existence takových pravidel je ve škole velmi důležitá. Udává jasný postoj školy vůči sexuálnímu obtěžování.

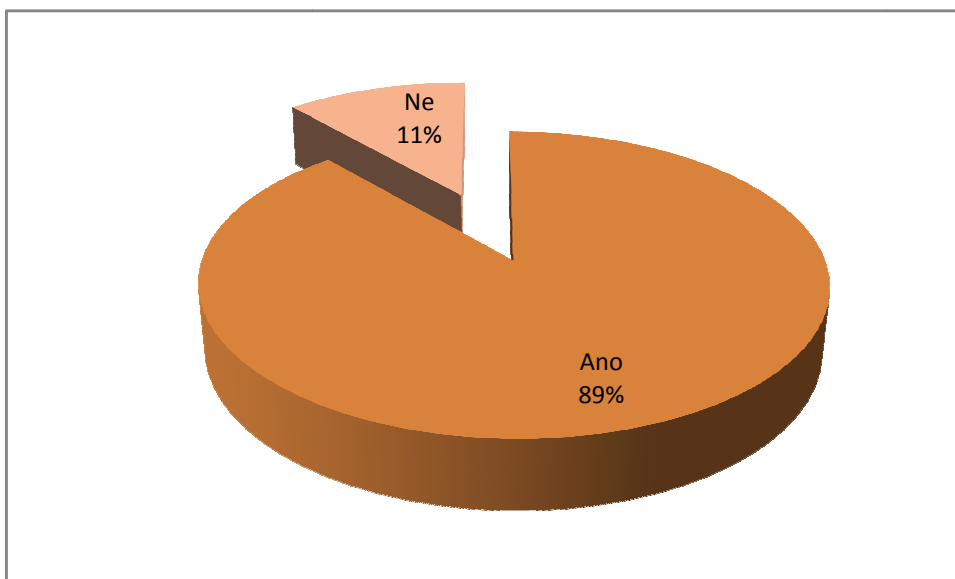
Většina studentů (86 %) neví, zda tato pravidla existují, 14 % se dokonce domnívá, že ne. Nikdo z respondentů se nedomnívá, že by taková pravidla byla zanesena v dokumentech školy, což můžete sledovat v grafu (Obr. 19).

Obrázek 19 Graf existence obecných pravidel ohledně sexuálního obtěžování

Otázka 35. Uvítal / la byste, kdyby taková pravidla existovala?

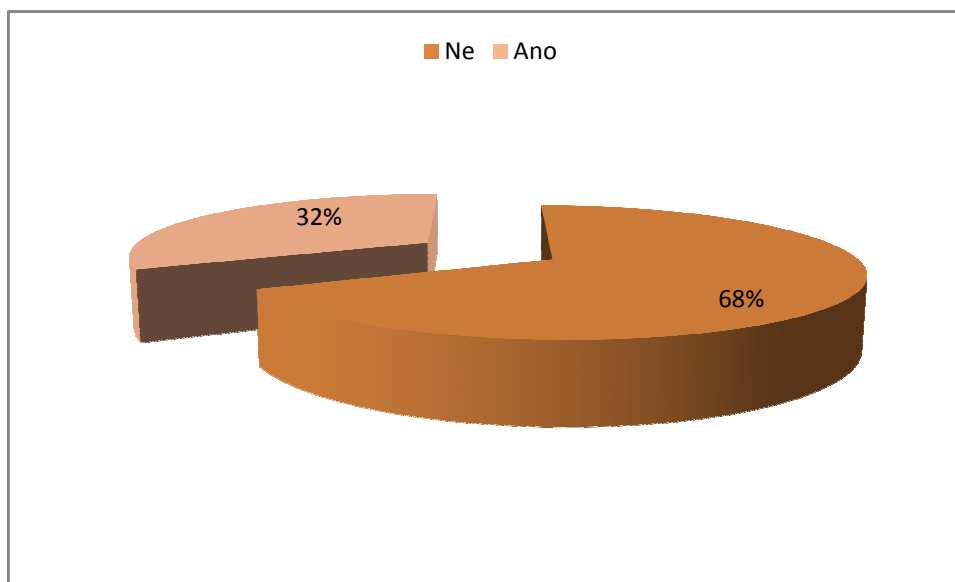
89 % studujících by uvítala pravidla pro řešení daných situací.

Obrázek 20 Graf uvítání pravidel vůči sexuálnímu obtěžování

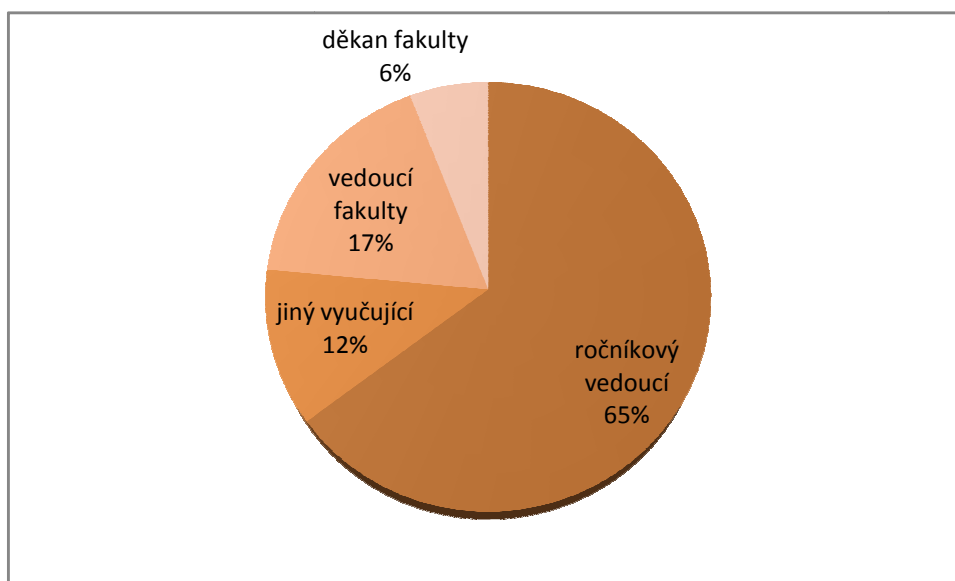
Otázka 36. Máte představu, na koho byste se v rámci Vaší školy mohl / la obrátit, pokud byste se setkal / la se sexuálně laděným a obtěžujícím chováním ze strany svých vyučujících?

Pouze necelá třetina (32 %) studentů má představu o tom, komu by se mohla svěřit. Zbývající část (68 %) neví, kdo by jim mohl pomoci.

Obrázek 21 Graf představa kontaktní osoby pro sexuálně obtěžované studenty

Na dalším grafu (Obr. 22) můžete porovnat, komu by se studenti nejčastěji svěřili. Více než polovina (65 %) by šla za svým ročníkovým vedoucím, 17 % by se svěřilo vedoucímu katedry a 12 % by vyhledalo pomoc u jiného vyučujícího. 6 % by preferovalo rozhovor s děkanem fakulty.

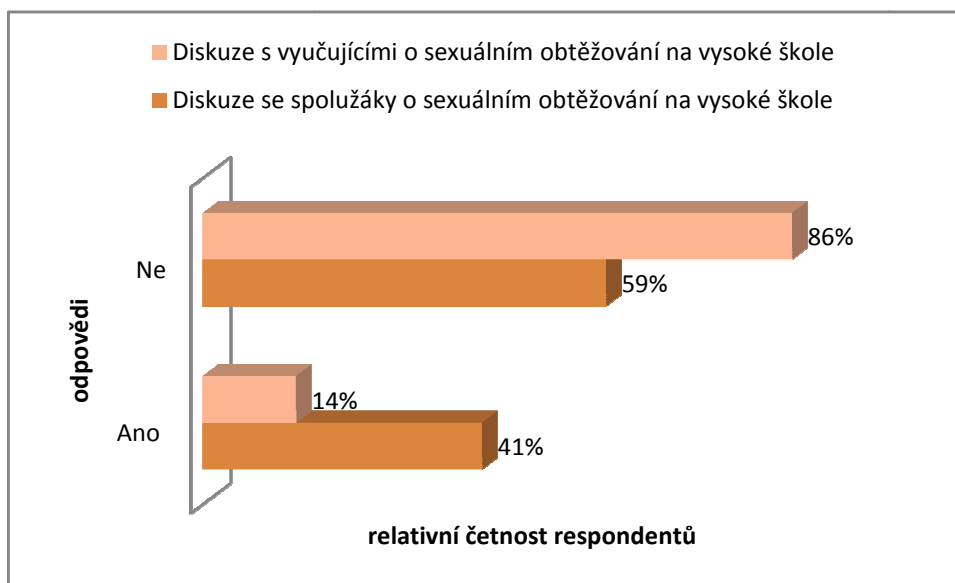

Obrázek 22 Graf představa kontaktních osob pro sexuálně obtěžované studenty

Otázka 37. Hovořili s Vámi někdy Vaši vyučující nebo jiní pracovníci na Vaší vysoké škole o problému sexuálního obtěžování ve škole?

Nejlepší cestou je ucelená prevence, proto by škola měla dbát na oficiálních dokumentech či diskuzích se studenty ohledně sexuálního obtěžování.

Bohužel pouze 14 % respondentů mělo možnost diskutovat se svými vyučujícími o dané problematice. Na grafu (Obr. 23) můžete srovnat výsledky s dalšími výsledky ohledně diskuze mezi spolužáky.

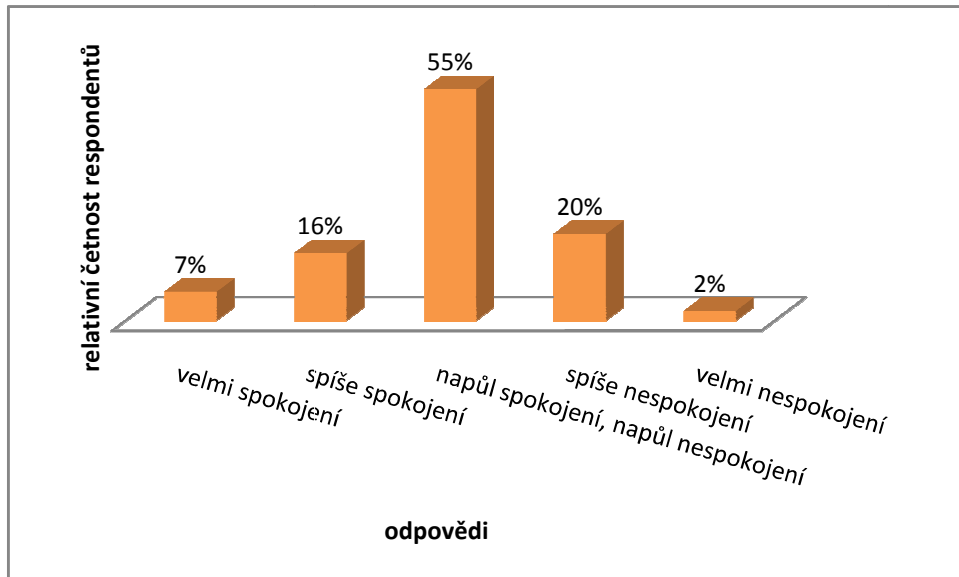
Obrázek 23 Graf diskuze mezi studenty a s vyučujícími ohledně sexuálního obtěžování

Otázka 38. Hovořili jste o tomto jevu někdy se svými spolužáky nebo spolužačkami?

Přestože pouze malá část studujících může hovořit o sexuálním obtěžování se svými kantory, 41 % respondentů mezi sebou toto téma probírá. Je tedy zjevné, že studenti chtějí o této problematice hovořit.

Otázka 39. Na škále 1 – 5, ohodnoťte Vaši celkovou spokojenost se svým dosavadním studiem na Vaší fakultě?

Přes polovinu studentů (55 %) je se svým dosavadním studiem spojená pouze napůl, 20 % je spíše nespokojena a 16 % spíše spokojená. Na grafu (Obr. 24) můžete zjistit, že jsou výsledky rovnoměrně rozloženy.

Obrázek 24 Graf spokojenost studentů se studiem na dané fakultě

9 Diskuze

Výzkumná otázka č. 1:

Co považují studenti za sexuální obtěžování?

Stanovení hranic sexuálního obtěžování je velice složitě dosažitelné, protože definice sexuálního obtěžování je ovlivněna subjektivním vyhodnocením jednotlivých způsobů chování. (Křížková, Uhde, 2005. s. 31 – 33)

Z vyhodnocení dotazníkového šetření vyplynulo, že se studenti zaměřili pouze na sexuální stránku problému a neuvědomují si, že do této definice patří i genderové obtěžování. V dotazníku (otázka č. 6) nejčastěji uváděli sexuální návrhy (89 %) nebo doteky či fyzický kontakt (68 %) se sexuálním podtextem.

Studenti tedy odpovídali správně, ale z jejich výpovědí je zřejmé, že jsou velmi málo obeznámeni s problémem sexuálního obtěžování. V tomto případě je na straně školy, aby své studenty řádně edukovala, popřípadě, aby své kantory proškolila. (Smetáčková et al., 2009, s. 10 – 13)

Otázku ohledně informovanosti studentů na vysoké škole (otázka č. 37 a č. 38) jsem také položila studentům. Pouze 14 % studujících mělo možnost diskutovat o tomto jevu se svými vyučujícími, ale již 41 % takto diskutovala mezi svými spolužáky. Můžeme se tedy domnívat, že studenti mají zájem o problému hovořit.

Výzkumná otázka č. 2:

Jak velké procento studentů udává, že se setkalo se sexuálním obtěžováním?

Na začátku je důležité upozornit, že pokud nejsou studenti dostatečně edukováni o sexuálním obtěžování a tedy neznají jeho definici, jsou výsledky, které uvedli, zkreslené jejich nevědomostí. (Smetáčková, Pavlík, 2011a, s. 14)

V otázce č. 9 přiznává 2 % respondentů, že byli jednou či vícekrát sexuálně obtěžováni ze strany svých vyučujících, stejný počet studentů (2 %) uvádí v otázce č. 7, že byli sexuálně obtěžováni ze strany svých spolužáků. A 2 % respondentů se domnívá, že se sexuální obtěžování na vysoké škole vyskytuje.

Nedostačující informace o problému jsme mohli porovnat i na grafu (Obr. 6) v otázce č. 16, kdy jsem studentům vybrala různé situace a oni měli posoudit, co považují za sexuální obtěžování. Většina se shodla, že obtěžující chování zahrnuje pokus o tělesný kontakt přes jasné odmítnutí (86 %), opakované verbální pokusy o navázání intimního vztahu (80 %), pokus o znásilnění (75 %), nevyžádané rozhovory o intimních věcech (73 %). Ale pouze 55 %

respondentů uvedlo letmé doteky jako obtěžující, 32 % zase pozvání na soukromou schůzku ze strany vyučujícího a 23 % příběhy a vtipy urážející muže či ženy. A ještě menší zastoupení mělo chování, při němž vyučující používá sexuálně podbarvené a nevhodné učební materiály, komentuje vzhled a zvýhodňuje nebo znevýhodňuje studenty kvůli pohlaví.

Zde opět narážíme na nedostatečnou informovanost ohledně problému sexuálního obtěžování. Studenti toto chování většinou vnímají v úzkém slova smyslu. Sexualita jako taková a s ní spojené genderové obtěžování studenti nepřirazují k sexuálnímu obtěžování. (Vohlídalová et al., 2010, s. 25 – 47)

Zajímavé bylo také zjištění, že si je 7 % studujících vědoma toho, že oni sami někoho sexuálně obtěžovali.

Výzkumná otázka č. 3:

S jakými formami sexuálního obtěžování se na vysoké škole studenti nejčastěji setkávají?

Na tento výsledek jsem se zaměřila v dotazníku otázkami č. 17 až 31. Zde byly popsány určité situace, bez označení sexuálního obtěžování, které ale pod tuto definici patří, a studenti měli uvést, zda se s takovým chováním setkali. Tento postup zkoumání obtěžujícího chování, bez jasného označení v dotazníku, se mi zdál jako nejvhodnější, protože není tolik ovlivněn subjektivním hodnocením situace studenta. (Smetáčková, Pavlík, 2011a, s. 14 - 17)

Nejčastěji se studenti setkávali se zesměšňujícími urážkami o mužích či ženách (39 %) nebo s erotickými vtipy (25 %). 16 % studujících bylo okukováno a stejný počet studentů byl klasifikován u ústní zkoušky mírněji, díky vyzývavému oblečení. 11 % studentů bylo zvýhodněno díky pohlaví a 5 % kvůli tomu znevýhodněno.

Dále se studenti setkávali s hovory o intimních věcech (9 %), narušením osobní zóny či doteky (7 %), komentáři vzhledu (5 %), snahou navázat intimní vztah (2 %), snahou o navázání intimního vztahu pomocí odměny či trestu (2 %), sblížení s vyučujícím díky nabídce odměny nebo trestu (2 %) a s pokusem o fyzické napadnutí (2 %).

Největší výskyt sexuálního obtěžování se spojuje s projevy genderového obtěžování, naopak projevy sexuálního obtěžování v úzkém slova smyslu, například sex nebo intimní sblížení, nejsou v praxi tak časté. (Smetáčková et al., 2009, s. 17 – 21)

Z mé práce vyplynulo, že 55 % respondentů bylo na vysoké škole sexuálně obtěžováno, přestože pouze 2 % studentů dokázalo rozlišit obtěžující chování. Určit tedy jaké chování je obtěžující není jednoduché. Studenti jsou sami nerozhodní, co mohou považovat za obtěžující

a ani odborná společnost se neshodla na jednotné definici sexuálního obtěžování. Důležité je, každý případ sexuálního obtěžování řešit individuálně, pečlivě a s ohledem na kontext situace. (Vohlídalová, 2009, s. 66 – 68)

Výzkumná otázka č. 4

Jaký bude rozdíl výsledků mezi bakalářskou prací a výzkumem sexuálního obtěžování prováděným Fakultou zdravotnických studií Univerzity Karlovy v letech 2008 – 2009?

Na Univerzitě Karlově probíhal v roce 2008 až 2009 výzkum, který mapoval sexuální a genderově motivované obtěžování na vysoké škole. Byl to první výzkum na českých vysokých školách, který se touto problematikou zabýval. Výsledkem zkoumání byli zajímavé poznatky a výzkumný tým vytvořil dvě publikace, které edukují studenty a kantory o problematice, prevenci a řešení.

Z výzkumu Karlovy Univerzity vyplynulo, že 3 % studentů se považují za sexuálně obtěžované a 78 % má zkušenost s chováním, které odpovídá sexuálnímu obtěžování. V mém dotazníku vyplnilo 2 % respondentů, že se cítí sexuálně obtěžováni a 55 % zažilo chování, které odpovídá sexuálnímu obtěžování. Na Karlově Univerzitě se dále zabývaly druhy chování, které odpovídá definici sexuálního obtěžování. 54 % studentů vyslechlo nevhodné poznámky o mužích nebo ženách, 32 % studujících měla zkušenost se sexuálními vtipy ze strany vyučujících, 48 % studentů zažilo odlišné chování kvůli svému pohlaví, 7 % bylo pozváno na rande a 6 % respondentů se potýkalo s nevhodným fyzickým kontaktem. 0,4 % studentů se sexuálně sblížila s vyučujícím kvůli nabídce odměn a 0,7 % pod pohružkou trestu. Z mého výzkumu vyšly výsledky, které byly obdobné. 39 % studentů byli svědky nevhodných poznámek o mužích či ženách a 20 % ohledně sexuálních vtipů ze strany vyučujících. 7 % respondentů uvedlo, že se setkali s nevhodným fyzickým kontaktem a dokonce 2 % zažila pokus o fyzicky sexuální napadení. 2 % se sexuálně sblížila s vyučujícím kvůli odměně či trestů, což jsem ve svém dotazníku nerozlišovala. Naopak menší část respondentů (16 %) než na Karlově Univerzitě uvedlo, že zažilo odlišné chování kvůli pohlaví. Já jsem se navíc zaměřila, zda byli zvýhodněni (11 %) nebo znevýhodněni (5 %). A žádný respondent (0 %) nebyl pozván na rande. (Smetáčková et al., 2009, s. 17 – 21, Kolářová et al., 2009, s. 15 – 17) Z uvedených výsledků je zřejmé, že výsledky mého výzkumu jsou obdobné s výzkumem Karlovy Univerzity a nijak výrazně se neliší. Respondenti v mém dotazníku pouze uvedli menší zkušenosti s odlišným chováním kvůli pohlaví, pozvání na rande a s chováním, které odpovídá sexuálnímu nebo genderově motivovanému obtěžování. Tento rozdíl můžeme vysvětlit menším počtem respondentů v mém výzkumném šetření.

ZÁVĚR

Cílem mé bakalářské práce bylo vytvořit teoretický přehled o sexuálním a genderově motivovaném obtěžování, zhodnotit míru a charakter tohoto chování na vysoké škole a porovnat tyto výsledky s výsledky výzkumu Karlovy Univerzity v letech 2008 – 2009.

Z výzkumné části mé práce vyplynulo, že 2 % studentů dokázalo rozlišit sexuální obtěžování od běžného chování, ale 55 % studentů sexuální obtěžování, se kterým se na škole setkali, nedokázalo specifikovat. Nebyli si vědomi, že by je někdo sexuálně obtěžoval. Tento problém, kdy studenti nejsou schopni rozlišit sexuální obtěžování, je velice zásadní. Přesnou hranici obtěžujícího chování zatím nejsme schopni určit, problém je dost proměnlivý. Přesto by se hlavně škola a kantoři měli snažit takovému jednání předejít.

Škola by měla dát najevo, že netoleruje žádné formy sexuálního a genderově motivovaného obtěžování na své půdě. Všeobecně bych podle odborné literatury doporučila vytvořit oficiální dokument, který by se zaměřil na definici sexuálního obtěžování, charakterizoval by nevhodné chování, popsal průběh vyšetřování a vytýčil tresty. Také je důležité seznámit studenty i vyučující s tímto problémem, například formou semináře, přednášky nebo informací na webu. V neposlední řadě je vhodné pověřit kontaktní osoby, které by byly k dispozici studentům při konzultaci a řešení určitých situací.

Mým hlavním cílem bylo seznámit se s problémem sexuálního obtěžování. Určit definici, nebo hranici obtěžujícího chování je velice problematické. Neexistuje přesné stanovisko, co je normální chování a co už obtěžující. Je tedy důležité každý případ posuzovat individuálně, vyvarovat se předsudkům a dát studentům najevo, že škola jejich problémy vnímá jako důležité.

POUŽITÁ LITERATURA

1. BÁRTLOVÁ, Sylva a Hana HAJDUCHOVÁ. Šikana a sexuální obtěžování na pracovišti z pohledu lékařů a sester. *Prevence úrazů, otrav a násilí* [online]. 2009, **2**, 128-139 [cit. 15.03.2013]. Dostupné z: <http://casopis-zsfju.zsf.jcu.cz/prevence-urazu-otrav-a-nasili/clanky/2~2009/60-sikana-a-sexualni-obtezovani-na-pracovisti-z-pohledu-lekaru-a-sester>. ISSN 1804-7858.
2. ČESKO. Zákon č. 198 ze dne 23. dubna 2008 o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2009, částka 58, s. 2822-2829. ISSN 1211-1244
3. GIDDENS, Anthony. *Sociologie*. 1. vyd. Praha: Argo, 1999. ISBN 80-7203-124-4.
4. KOLÁŘOVÁ, Kateřina, Petr PAVLÍK a Irena SMETÁČKOVÁ. *Co je sexuální obtěžování a jak se mu bránit: Příručka pro studující vysokých škol*. 1. vyd. Praha: Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze, 2009. ISBN 978-80-87398-03-6.
5. KOVÁŘ, Petr a kol. *Sexuální agrese: Znásilnění z pohledu medicíny a práva*. Praha: Maxdorf, 2008. ISBN 978-80-7345-161-5.
6. KŘÍŽKOVÁ, Alena a Zuzana UHDE. Genderové bariéry: příklad sexuálního obtěžování. *Gender, rovné příležitosti, výzkum*. [online] 2005, **6** (2), 31–37. [cit. 17.03.2013]. Dostupné z: <http://www.genderonline.cz/cs/issue/4-rocnik-6-cislo-2-2005/27>. ISSN 1213-0028.
7. KŘÍŽKOVÁ, Alena, Hana MAŘÍKOVÁ a Zuzana UHDE. *Sexualizovaná realita pracovních vztahů: analýza sexuálního obtěžování v České republice*. 1. vyd. Praha: Praha Akademie věd České republiky, Sociologický ústav, 2006. ISBN: 80-7330-090-7.
8. SMETÁČKOVÁ, Irena a Petr PAVLÍK. Obtěžování středoškolských studentek a studentů ze strany vyučujících. *E-psychologie: Elektronický časopis ČMPS* [online]. 2011a, **5** (4), 11-30 [cit. 15.03.2013]. Dostupné z: <http://e-psycholog.eu/clanek/130>. ISSN 1802-8853.
9. SMETÁČKOVÁ, Irena a Petr PAVLÍK. Sexuální obtěžování na vysokých školách: Teoretické vymezení, metodologický přístup, výzkumné výsledky. *Sociologický časopis: Czech Sociological Review* [online]. 2011b, **47** (2), 361-386 [cit. 15.03.2013]. Dostupné z: <http://sreview.soc.cas.cz/cs/issue/117-sociologicky-casopis-czech-sociological-review-2-2011/2129>. ISSN 0038-0288.
10. SMETÁČKOVÁ, Irena, Petr PAVLÍK a Kateřina KOLÁŘOVÁ. *Sexuální obtěžování na vysokých školách: proč vzniká, jak se projevuje, co lze proti němu dělat: Příručka pro vedení vysokých škol a vyučující*. 1. vyd. Praha: Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze, 2009. ISBN 978-80-87398-02-9.
11. ŠALDOVÁ, Kateřina, Barbora TUPÁ a Marta VOHLÍDALOVÁ. *Sexuální obtěžování ve*

vysokoškolském prostředí: Výzkumná zpráva. 1. vyd. Praha: Sociologický ústav AV ČR, v.v.i., 2009. ISBN 978-80-7330-178-1.

12. ŠEBESTOVÁ, Johanka. Fakta a mýty o sexuálním obtěžování. *Gender, rovné příležitosti, výzkum*. [online] 2005, **6** (2), 15–18. [cit. 17.03.2013]. Dostupné z: <http://www.genderonline.cz/cs/issue/4-rocnik-6-cislo-2-2005/23>. ISSN 1213-0028.
13. VOHLÍDALOVÁ, Marta (ed.), Kateřina ŠALDOVÁ a Barbora TUPÁ. *Sexuální obtěžování ve vysokoškolském prostředí: analýza, souvislosti, řešení*. 1. vyd. Praha: Sociologický ústav AV ČR, v.v.i., 2010. ISBN 978-80-7330-184-2.
14. VOHLÍDALOVÁ, Marta. Komplexní pohled na problematiku sexuálního obtěžování na vysokých školách: Paludi, M. A. (ed.) 1996. *Sexual Harassment on College Campuses. Abusing the Ivory Power*. Albany: State University of New York Press, s. 311. *Gender, rovné příležitosti, výzkum*. [online] 2009, **10** (1), 66–68. [cit. 17.03.2013]. Dostupné z: <http://www.genderonline.cz/cs/issue/11-rocnik-10-cislo-1-2009/144>. ISSN 1213-0028.
15. WEISS, Petr. *Sexuální deviace*. 1. vyd. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-634-9.
16. ZÁBRODSKÁ, Kateřina a Petr KVĚTON. Šikana na pracovišti v prostředí českých univerzit: výskyt, formy a organizační souvislosti. *Sociologický časopis: Czech Sociological Review*. 2012, **48** (4), 641-668. ISSN 0038-0288.
17. ZVĚŘINA, Jaroslav, Jaroslav MALINA a Jiří PAVELKA. *Panoráma biologické a sociokulturní antropologie: modulové učební texty pro studenty antropologie a „příbuzných“ oborů. 5: Sexuologie pro antropology*. Brno: Nauma, 2002. ISBN 80-86258-25-4.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A <i>Vzor výzkumného dotazníku</i>	59
--	----

Příloha A Vzor výzkumného dotazníku

Vážení studenti, vážené studentky,

prosím Vás o vyplnění tohoto dotazníku, který zjišťuje výskyt obtěžujícího chování na vysoké škole. Jmenuji se Jitka Hanzlíčková a jsem studentkou Fakulty zdravotnických studií Univerzity Pardubice. Dotazník je anonymní a informace z něj poslouží ke studijním účelům do mé bakalářské práce.

Děkuji Vám za spolupráci

1. Jste?

- a) muž
- b) žena

2. Kolik je Vám let?

3. V jakém studijním oboru studujete?

- a) Všeobecná sestra
- b) Porodní asistentka
- c) Zdravotnický záchranář
- d) Radiologický asistent
- e) Zdravotně sociální pracovník

4. Jak byste charakterizoval/la vztahy mezi studenty a vyučujícími na Vaší škole? (*pouze jedna odpověď*)

- a) Převažuje zde přátelská atmosféra.
- b) Spíše dobrá spolupráce, ale bez zvláštní osobní blízkosti.
- c) Panují zde převážně chladné, neosobní vztahy.
- d) Atmosféra je plná napětí a konfliktů.

5. Domníváte se, že se na Vaší škole vyskytuje problém sexuálního obtěžování studentů/studentek ze strany vyučujících?

- a) Ano, myslím si, že někteří vyučující skutečně sexuálně obtěžují své studentky/studenty.
- b) Ne, domnívám se, že se tento problém na naší škole nevyskytuje.
- c) Nevím.

6. Co si představujete pod pojmem sexuální obtěžování?

Napište...

7. Zažil/la jste někdy sexuální obtěžování ze strany svých spolužáků/spolužaček?

- a) Ano, jednou
- b) Ano, vícekrát
- c) Ne

8. Víte o někom ze svých spolužáků, kdo se během svého studia na této škole setkal se sexuálně obtěžujícím chováním ze strany vyučujících?
- a) Ano
 - b) Ne

9. Zažil/la jste Vy osobně někdy sexuální obtěžování ze strany vyučujícího, nebo jiného zaměstnance školy?
- a) Ano, jednou
 - b) Ano, vícekrát
 - c) Ne

Na otázky 10. až 15. odpovídají pouze ti, kteří v otázce 9. odpověděli Ano, jednou/ Ano, vícekrát.

10. Jak jste tuto situaci řešil?

11. Svěřil/la jste se někomu?

- a) Ano (*dále odpovězte na otázku 13., na otázku 12. prosím neodpovídejte*)
- b) Ne (*dále odpovězte na otázku 12., na otázku 13. prosím neodpovídejte*)

12. Nikomu jsem se nesvěřil/la, protože: (*možnost více odpovědí*)

- a) Situace podle mě nebyla až tak vážná.
- b) Nepovažoval/la jsem to za důležité.
- c) V pedagogy a zaměstnance školy nemám důvěru.
- d) Považoval/la jste situaci za své vlastní pochybení.
- e) Nevěděl/la jsem, na koho se obrátit.
- f) Z jiného důvodu? Z jakého?

Vypište...

13. Komu jste se svěřil/la? (*možnost více odpovědí*)

- a) spolužákům, kamarádům
- b) rodičům, příbuzným
- c) někomu z pedagogů (mimo vedení školy a nadřízených dotyčného)
- d) vedení školy / nadřízenému dotyčného
- e) někomu jinému?

Uvěďte, prosím, komu:

14. Jaký dopad měla tato zkušenost na Vaše studium? (*možnost více odpovědí*)

- a) Uvažoval/la jsem o změně oboru. (studijního programu)
- b) Uvažoval/la jsem o změně specializace. (studijního oboru)
- c) Uvažoval/la jsem o odchodu ze školy.
- d) Vyhýbal/la jsem se přednáškám a kontaktu s vyučujícím, který mě obtěžoval.
- e) Vůbec žádný.
- f) Jiný (napište jaký)

15. Jaký měla tato zkušenost dopad na Váš osobní život či psychický stav? (možnost více odpovědí)

- a) Byl/la jsem naštvaný/á.
 - b) Pomohlo mi to ve studiu.
 - c) Narušilo to mou důvěru ve vyučující.
 - d) Narušilo to můj vztah s partnerem/partnerkou.
 - e) Bylo mi to velice nepříjemné.
 - f) Zvýšilo to mé sebevědomí.
 - g) Cítil/la jsem se poníženo/á.
 - h) Měl/la jsem strach.
 - i) Vůbec žádný.
 - j) Jiný (napište jaký)
-

16. Jaké chování ze strany vyučujících lze podle Vás označit jako sexuální obtěžování? (možnost více odpovědí)

- a) příběhy, poznámky a vtipy urážející nebo zesměšňující muže nebo ženy
- b) používání nevhodných (sexuálně podbarvených) učebních materiálů
- c) znevýhodnění někoho, protože je muž nebo žena
- d) zvýhodnění někoho, protože je muž nebo žena
- e) pokus o tělesný kontakt přes jasné odmítnutí
- f) letmé dotyky
- g) opakované verbální pokusy o navázání milostného vztahu
- h) pokus o znásilnění
- i) pozvání na soukromou schůzku, večeři apod. ze strany vyučujícího
- j) komentování vzhledu
- k) nevyžádané rozhovory o intimních a osobních věcech

17. Stalo se Vám někdy během studia na Vaší fakultě, že Vás vyučující určitým způsobem zvýhodnili oproti ostatním, protože jste muž nebo žena?

- a) Ano, jednou
- b) Ano, vícekrát
- c) Ne

18. Stalo se Vám někdy během studia, že Vás vyučující určitým způsobem znevýhodnili oproti ostatním, protože jste muž nebo žena?

- a) Ano, jednou
- b) Ano, vícekrát
- c) Ne

19. Stalo se Vám někdy během studia na Vaší fakultě, že vyučující prohlašovali zesměšňující až urážlivé poznámky o mužích či ženách (vzhled, schopnosti, postavení, chování, vlohy k určitému povolání apod.)

- a) Ano, jednou
- b) Ano, vícekrát
- c) Ne

20. Stalo se Vám někdy během studia na Vaší fakultě, že před Vámi vyučující vyprávěli eroticky nebo sexuálně laděné vtipy nebo příběhy?
- a) Ano, jednou
 - b) Ano, vícekrát
 - c) Ne
21. Komentovali vyučující Váš vzhled nebo utrousili sexuálně podbarvené poznámky o vašem chování?
- a) Ano, jednou
 - b) Ano, vícekrát
 - c) Ne
22. Okukovali Vás někdy vyučující?
- a) Ano, jednou
 - b) Ano, vícekrát
 - c) Ne
23. Stalo se Vám někdy během studia, že se s Vámi někdo z pedagogů chtěl bavit o sexuálně laděných nebo intimních záležitostech?
- a) Ano, jednou
 - b) Ano, vícekrát
 - c) Ne
24. Stalo se Vám někdy během studia, že Vás někdo z pedagogů zval na konzultaci mimo školní prostředí (např. k sobě domů, do kavárny, apod.)?
- a) Ano, jednou
 - b) Ano, vícekrát
 - c) Ne
25. Stalo se Vám někdy během studia, že Vás někdo z pedagogů pozval na soukromou schůzku netýkající se pracovních nebo studijních záležitostí (případně na večeři, na skleničku apod.)?
- a) Ano, jednou
 - b) Ano, vícekrát
 - c) Ne
26. Stalo se Vám někdy během studia, že se s Vámi někdo z pedagogů snažil navázat intimní vztah?
- a) Ano, jednou
 - b) Ano, vícekrát
 - c) Ne

27. Stalo se Vám někdy během studia na Vaší fakultě, že Vám někdo z vyučujících naznačil, že pokud přijmete jeho návrh na intimní sblížení, budete z toho mít určité výhody (lepší známky, méně povinností, bezproblémový průběh zkoušky), případně že to pro Vás v opačném případě bude mít určité negativní dopady (neudělení zkoušky či atestace, zhoršení známky, neposkytnutí doporučení)?
- Ano, jednou
 - Ano, vícekrát
 - Ne
28. Co považujete při ústní zkoušce na Vaší fakultě za běžné? *(možnost více odpovědí)*
- Pedagogové si zvou studenty na ústní zkoušení vždy po jednom.
 - Pedagogové si na ústní zkoušku zvou studenta a alespoň jednoho svědka. (jiný student, pedagog)
 - Studentky preferují při ústním zkoušení kratší sukně nebo větší výstřihy.
 - Pokud má studentka při ústním zkoušení kratší sukni nebo větší výstřih je klasifikována mírněji bez ohledu na její znalosti.
 - Pedagogové hodnotí studenty vždy podle jejich znalostí bez ohledu na zevnějšek.
29. Stalo se Vám někdy během studia, že jste se sexuálně sblížil/la se svým/svou vyučující/m, protože Vám výměnou nabídl/la určité studijní výhody, popřípadě Vám pohrozil/la určitými sankcemi?
- Ano, jednou
 - Ano, vícekrát
 - Ne
30. Stalo se Vám někdy během studia, že se Vás vyučující opakovaně dotýkal/la nebo jinak narušoval/la Váš osobní prostor, aniž by to souviselo s probíranou látkou (např. výuka ošetřovatelských postupů, komunikace apod.)?
- Ano, jednou
 - Ano, vícekrát
 - Ne
31. Pokusil/la se Vás někdy vyučující fyzicky sexuálně napadnout?
- Ano, jednou
 - Ano, vícekrát
 - Ne
32. Jak byste zareagoval/la, pokud byste se stal/la terčem sexuálního obtěžování ze strany vyučující/ho? *(možnost více odpovědí)*
- Svěřil/la bych se kamarádovi, spolužákovi.
 - Svěřil/la bych se rodičům, příbuzným.
 - Nedělal/la bych nic, pokud by mi to stýkalo určité studijní výhody.
 - Nedělal/la bych nic.
 - Obrátil/la bych se na jiného vyučujícího.
 - Obrátil/la bych se na vedení nebo na nadřízeného daného pedagoga.
 - Snažil/la bych se problém řešit přímo s pedagogem.

h) Nevím.

33. Domníváte se, že jste Vy osobně někdy někoho sexuálně obtěžoval/la během studia na Vaší fakultě?
- a) Ano
 - b) Ne
34. Existují na Vaší vysoké škole nějaká obecná pravidla pro řešení situací, kdy se vyučující nevhodným způsobem chová ke svým studentům a studentkám?
- a) Ano (prosím, vypište jaká):
 - b) Ne
 - c) Nevím
35. Uvítal/la byste, kdyby taková pravidla na Vaší škole existovala?
- a) Ano
 - b) Ne
36. Máte představu, na koho byste se v rámci Vaší školy mohl/la obrátit, pokud byste se setkal/la se sexuálně laděným a obtěžujícím chováním ze strany svých vyučujících?
- a) Ano (prosím, vypište, na koho byste se mohl/la obrátit):
 - b) Ne
37. Hovořili s Vámi někdy Vaši vyučující nebo jiní pracovníci na Vaší vysoké škole o problému sexuálního obtěžování ve škole?
- a) Ano
 - b) Ne
38. Hovořili jste o tomto jevu někdy se svými spolužáky nebo spolužačkami?
- a) Ano
 - b) Ne
39. Na škále 1 – 5, prosím, ohodnoťte Vaši celkovou spokojenost se svým dosavadním studiem na Vaší fakultě. (*pouze jedna odpověď*)
- a) velmi spokojen/a
 - b) spíše spokojen/a
 - c) tak napůl spokojen/a, napůl nespokojen/a
 - d) spíše nespokojen/a
 - e) velmi nespokojen/a